ernest
hemingway

Bătrînul şi marea

SERIA DE AUTOR

ERNEST HEMINGWAY

Bătrânul şi marea

Traducere din limba engleză şi note de Radu Pavel Gheo

Ernest Miller Hemingway (1899-1961) este unul dintre marii prozatori americani ai secolului XX şi un clasic al literaturii universale. Scrierile lui s-au bucurat de un succes imediat încă din timpul vieţii autorului. Hemingway a primit în 1953 premiul Pulitzer, în 1954 premiul Nobel, iar multe dintre cărţile lui au fost ecranizate la scurt timp după apariţie.

Ernest Hemingway a avut o viaţă extrem de tumultuoasă. A fost căsătorit de patru ori. A fost un vânător şi un pescar pasionat. A participat la ambele conflagraţii mondiale şi la Războiul Civil din Spania. În Primul Război Mondial a fost şofer pe ambulanţă, a fost rănit pe frontul italian, iar guvernul Italiei i-a acordat *Medaglia d'argento* pentru eroism. După război devine corespondent al ziarului *Toronto Star,* iar în 1921 se mută la Paris, unde o cunoaşte pe Gertrude Stein şi ajunge în cercul intelectualilor americani expatriaţi ce va fi cunoscut ulterior sub numele de „Generaţia pierdută”. Printre apropiaţii săi din acea epocă se numără poetul Ezra Pound şi prozatorul Francis Scott Fitzgerald. În aceeaşi perioadă (1926) apare şi primul roman de succes al lui Hemingway, *The Sun Also Rises (Fiesta),* o carte cu tentă autobiografică ce descrie în principal viaţa comunităţii americane din Europa. În timpul Războiului Civil din Spania a lucrat ca jurnalist. Simpatizant al republicanilor de stânga, Hemingway rupe prietenia cu John Dos Passos din pricina reportajelor acestuia despre atrocităţile comise de ambele tabere implicate în război. Viaţa agitată a marelui prozator a reprezentat o sursă de inspiraţie pentru multe din cărţile sale. Printre ele se numără şi romanele care l-au făcut cunoscut lumii întregi, cum ar fi *A Farewell to Arms (Adio, arme)* din 1929 sau *For Whom the Bell Tolls (Pentru cine bat clopotele),* apărut în 1940, dar şi numeroasele povestiri şi nuvele strânse în volume. Hemingway atinge culmea gloriei literare după apariţia, în 1952, a volumului *The Old Man and the Sea (Bătrânul şi marea).* Prozatorul s-a sinucis în casa lui din Ketchum, Idaho, la 2 iulie 1961.

Era un om bătrân, care pescuia singur într-o barcă pe ocean, în Gulf Stream, şi trecuseră de-acum optzeci şi patru de zile de când nu prinsese niciun peşte. În primele patruzeci de zile avusese un puşti cu el. Dar după patruzeci de zile fără niciun peşte prins părinţii îi spuseseră puştiului că bătrânul era de-acum în mod clar şi irevocabil *salao,* adică forma cea mai rea de ghinion, iar puştiul se supusese deciziei lor şi se mutase la o altă barcă, unde în prima săptămână s-au şi prins trei peşti zdraveni. Puştiul se întrista când vedea că bătrânul vine în fiecare zi cu barca goală şi cobora întotdeauna pe mal ca să-l ajute să care fie mosoarele cu sfoara de pescuit, fie cangea, harponul şi vela înfăşurată în jurul catargului.

Vela era peticită cu nişte saci de făină şi atunci când era strânsă semăna cu un drapel al înfrângerii eterne.

Bătrânul era slab şi ciolănos şi avea nişte riduri adânci pe ceafă. Pe obraji i se distingeau petele maronii ale îngăduitorului cancer de piele pe care-l provoacă lumina soarelui când se reflectă în apele mării tropicale. Petele i se întindeau mult în jos pe pielea feţei, iar mâinile îi erau pline de cicatrici lungi şi adânci, de la greutatea peştilor traşi afară cu năvodul. Dar niciuna din cicatrici nu era proaspătă. Toate erau la fel de vechi ca şi eroziunile dintr-un deşert lipsit de peşte.

Totul la el era bătrân, cu excepţia ochilor, iar ei aveau aceeaşi culoare ca şi marea şi erau veseli şi neînfrânţi.

— Santiago, îi zise puştiul pe când se căţărau pe mal, după ce trăseseră barca la ţărm. Aş putea veni iar cu tine. Am făcut şi noi ceva bani.

Bătrânul îl învăţase pe puşti să pescuiască, iar puştiul îl adora.

— Nu, îi răspunse bătrânul. Eşti într-o barcă norocoasă.

Rămâi cu ei.

— Dar aminteşte-ţi cum ai avut optzeci şi şapte de zile în care n-ai prins niciun peşte şi după aia ai prins numai din cei mari trei săptămâni la rând.

— Îmi amintesc, spuse bătrânul. Ştiu că n-ai plecat de la mine fiindcă te-ai fi îndoit.

— Tata m-a pus să plec. Sunt un puşti şi trebuie să îl ascult.

— Ştiu, răspunse bătrânul. E absolut normal.

— El n-are prea multă încredere.

— Nu, zise bătrânul. Dar noi avem. Nu-i aşa?

— Ba da, răspunse puştiul. Hai să-ţi iau o bere la Terasă şi după aia mergem să cărăm lucrurile acasă.

— De ce nu? spuse bătrânul. Ca între pescari.

Se aşezară la Terasă, unde mulţi dintre pescari îl luară peste picior pe bătrân, dar el nu se supără. Alţii, dintre pescarii mai vârstnici, se uitară la el şi se întristară. Dar n-o arătară şi vorbiră politicos despre curenţi şi despre adâncimea la care dăduseră cu undiţele, despre vreme, care rămânea bună, şi despre ce văzuseră. Pescarii cu noroc din ziua aceea se întorseseră deja, îşi măcelăreau captura de marlin[1] şi cărau peştii, întinşi pe toată lungimea lor, pe două scânduri purtate de doi inşi ce se clătinau la capătul fiecăreia din ele, îndreptându-se spre pescărie, ca să aştepte camionul frigorific ce urma să transporte marfa la piaţa din Havana. Cei care prinseseră rechini îi duseseră la cherhanaua de rechini, la celălalt capăt al golfului, unde aceştia erau atârnaţi pe nişte scripeţi, li se scoteau măruntaiele, li se tăiau înotătoarele, li se jupuia pielea, apoi carnea le era tăiată în fâşii şi sărată.

Când vântul bătea dinspre est, peste întreg portul plutea un miros greu, venit dinspre cherhanaua de rechini. Dar astăzi nu se simţea decât o undă palidă de miros, fiindcă vântul îşi schimbase direcţia înspre nord, după care încetase, iar pe Terasă era soare şi plăcut.

---

[1] Peşte din genul *Makaira,* cu botul terminat printr-o excrescenţă ca o lance sau o spadă. Descrierea lui aduce cu cea a peştelui-cu-spadă *(Xiphias gladius),* însă e vorba de peşti din familii, genuri şi specii diferite.

— Santiago, zise puştiul.

— Da, răspunse bătrânul.

Ţinea paharul în mână şi se gândea la anii de demult.

— Să ies în larg ca să-ţi aduc sardele pentru mâine?

— Nu. Du-te şi joacă baseball. Încă mai pot să vâslesc, iar Rogelio o să arunce năvodul.

— Mi-ar plăcea să mă duc. Dacă nu mai pot pescui cu tine, aş vrea să te ajut altfel.

— Mi-ai cumpărat o bere, îi spuse bătrânul. Eşti deja bărbat.

— Câţi ani aveam când m-ai luat prima dată în barcă?

— Cinci şi era cât pe ce să fii omorât când am tras peştele afară prea devreme şi mai-mai că a făcut barca bucăţi. Îţi aminteşti?

— Îmi amintesc cum izbea cu coada şi se zbătea şi-apoi cum s-a rupt banca şi-mi amintesc sunetul loviturilor de ciomag, îmi amintesc că m-ai aruncat la prora, unde stătea mosorul de sfoară ud, şi am simţit cum se cutremură toată barca. Am auzit cum îl pocneai cu ciomagul şi suna de parcă doborai un copac, apoi am simţit pe mine, peste tot, mirosul dulceag de sânge.

— Chiar îţi aminteşti toate astea sau ţi le-am povestit eu?

— Îmi amintesc absolut tot, din prima clipă în care am ieşit împreună.

Bătrânul se uită la el cu ochii lui iubitori, încrezători şi orbiţi de soare.

— Dacă ai fi băiatul meu, te-aş lua cu mine în larg şi ne-am încerca norocul, îi zise el. Dar eşti băiatul tatălui tău şi al mamei tale şi eşti într-o barcă norocoasă.

— Pot să-ţi aduc sardelele? Ştiu şi de unde pot să iau patru momeli.

— Mi-au rămas şi-ale mele de astăzi. Le-am pus în cutie, la saramură.

— Lasă-mă să mă duc să-ţi aduc patru proaspete.

— Una, zise bătrânul.

Nu-şi pierduse niciodată speranţa şi încrederea. Dar acum ele i se însufleţeau, ca atunci când începe să sufle briza.

— Două, zise puştiul.

— Două, căzu de acord bătrânul. Nu le-ai furat?

— Aş fi putut, răspunse puştiul. Dar pe astea le-am cumpărat.

— Mulţumesc, îi spuse bătrânul.

Era un om prea simplu ca să se întrebe când ajunsese la starea de umilinţă. Dar ştia că ajunsese la ea şi mai ştia că nu era ceva ruşinos şi că nu presupunea pierderea mândriei autentice.

— Dacă e să mă iau după curent, mâine s-ar zice c-o să fie o zi bună.

— Unde te duci? întrebă puştiul.

— Departe în larg, ca să mă întorc când se schimbă vântul. Vreau să ajung în larg înainte să se facă lumină.

— O să-ncerc să-l conving să ieşim la treabă cât mai departe, zise puştiul. Aşa, dacă prinzi ceva mare-mare, o să putem veni să te ajutăm.

— Nu-i place să meargă prea departe.

— Nu, răspunse puştiul. Dar o să văd eu ceva ce el n-o să vadă, cum ar fi o pasăre venită la pescuit, şi-o să-l fac să iasă în larg după dorade[2].

— Vede chiar aşa de prost?

— E aproape orb.

— Ciudat, comentă bătrânul. Doar n-a ieşit niciodată la pescuit de ţestoase. Aia îţi strică ochii.

— Dar tu ai prins ani în şir ţestoase în largul coastei Mosquito şi tot ai ochi buni.

— Eu sunt un bătrân ciudat.

— Dar mai eşti şi-acum destul de puternic pentru un peşte mare-mare?

— Eu zic că da. Şi mai există o mulţime de şmecherii.

— Hai să ducem acasă calabalâcul, ca să pot să iau prostovolul şi să ies după sardele, zise puştiul.

Luară tot echipamentul din barcă. Bătrânul căra catargul pe umăr, iar puştiul ducea cutia din lemn, cu mosoarele de

[2]Peşte marin din fam. sparidae (sparoşi), obişnuit pe coastele Mediteranei şi în Atlantic, de 30-40 cm lungime, având o coloraţie galben-aurie minunată, foarte apreciat ca peşte de consum.

sfoară cafenie strâns împletită, cangea şi harponul, cu tot cu ţepuşă. Cutia cu momeala era dedesubt, la pupa bărcii, laolaltă cu ciomagul pe care îl folosea bătrânul ca să potolească peştii mai mari atunci când îi trăgea la bord. Nimeni nu s-ar fi gândit să-l fure tocmai pe el, dar era mai bine să ia cu el acasă vela şi mosoarele grele de sfoară, pentru că roua le făcea rău şi, cu toate că era convins că nimeni de prin partea locului nu le-ar fi furat, bătrânul socotea că un harpon şi o cange lăsate într-o barcă erau totuşi nişte ispite inutile.

O porniră unul lângă altul pe drum, luând-o către coliba unde locuia bătrânul şi unde intrară pe uşa larg deschisă. Bătrânul sprijini de perete catargul cu vela înfăşurată pe el, iar puştiul puse alături cutia şi restul sculelor de pescuit. Catargul era aproape la fel de înalt cât singura încăpere a cocioabei. Coliba era făcută din vlăstari uscaţi de palmier regal, cărora li se spunea *guano,* iar înăuntru erau un pat, o masă, un scaun şi o vatră cu mangal pentru gătit direct pe podeaua de lut. Pe pereţii maronii, acoperiţi cu frunze turtite şi suprapuse de *guano* cu fibre puternice, se vedeau o icoană cu imaginea colorată a Sfintei Inimi a lui Iisus şi alta cu Fecioara din Cobre. Erau amintiri rămase de la soţia lui. Odinioară pe perete stătea şi o fotografie veche, în culori şterse, a nevestei sale, dar bătrânul o dăduse jos, fiindcă atunci când o vedea, se întrista, aşa că acum poza stătea pe raftul din colţ, sub cămaşa lui curată.

— Ce-ai de mâncare? îl întrebă puştiul.

— O oală de orez galben cu peşte. Vrei un pic?

— Nu. O să mănânc acasă. Vrei să-ţi fac focul?

— Nu. Îl fac eu mai târziu. Sau poate c-o să mănânc orezul rece.

— Pot să iau prostovolul?

— Sigur că da.

Nu se vedea niciun prostovol şi puştiul îşi aminti de ziua când îl vânduseră. Dar cei doi reluau povestea de la capăt în fiecare zi. Nici oala cu orez galben şi peşte nu exista, iar puştiul ştia şi asta.

— Optzeci şi cinci e-un număr cu noroc, spuse bătrânul. Ce-ai zice dacă m-ai vedea cum aduc la vânzare o bucată de vreo cinci sute de kile?

— Eu iau prostovolul şi mă duc după sardele. O să stai la soare, în prag?

— Da. Am ziarul de ieri şi-o să citesc despre baseball.

Puştiul nu mai ştia sigur dacă ziarul de ieri nu era cumva tot o poveste. Dar bătrânul îl scoase de sub pat.

— Mi l-a dat Perico la *bodega,* îi explică el băiatului.

— O să mă-ntorc după ce prind sardelele. Le ţin la gheaţă laolaltă şi pe-ale tale, şi pe-ale mele, şi le împărţim mâine-dimineaţă. După ce mă-ntorc, poţi să-mi povesteşti despre baseball.

— Yankees n-au cum să piardă.

— Da’ eu mă tem de Indians din Cleveland.

— Ai încredere în Yankees, băiete! Gândeşte-te la marele DiMaggio.

— Mă tem şi de Tigers din Detroit, şi de Indians din Cleveland.

— Ai grijă să n-ajungi să te temi până şi de Reds din Cincinnati şi de White Sox din Chicago.

— Citeşte-l tu şi povesteşte-mi când mă întorc.

— Ce zici, să cumpărăm un bilet de loterie cu numărul optzeci şi cinci pe el? Mâine e a optzeci şi cincea zi.

— Am putea s-o facem, acceptă puştiul. Dar ce zici de numărul optzeci şi şapte, de la marele tău record?

— Aşa ceva nu se întâmplă de două ori în viaţă. Crezi că poţi să găseşti un optzeci şi cinci?

— Pot să cer unul.

— Un bilet întreg. Asta înseamnă doi dolari jumate. De unde am putea să-i împrumutăm?

— Asta-i uşor. Eu pot împrumuta oricând doi dolari jumate.

— Mă gândesc că s-ar putea să pot şi eu. Dar o să-ncerc să nu iau cu împrumut. La început împrumuţi. După aia ajungi să cerşeşti.

— Ai grijă să nu-ţi fie frig, bătrâne, îi zise puştiul. Nu uita că suntem în septembrie.

— Luna în care apar peştii mari, comentă bătrânul. În mai oricine e în stare să fie pescar.

— Eu mă duc acum după sardele, zise puştiul.

Când puştiul se întoarse, bătrânul dormea în scaun, iar soarele apusese. Puştiul luă pătura veche, de armată, care stătea pe pat şi o întinse pe spătarul scaunului şi peste umerii bătrânului. Erau nişte umeri ciudaţi, încă zdraveni, deşi foarte îmbătrâniţi, ca şi gâtul lui, care îi rămăsese puternic, iar când bătrânul dormea şi capul îi cădea în piept, aproape că nici nu i se mai vedeau ridurile de pe ceafă. Cămaşa îi fusese peticită de atâtea ori, încât semăna cu vela de la barcă, iar peticele fuseseră decolorate de soare în nuanţe dintre cele mai felurite. Capul bătrânului era totuşi foarte îmbătrânit, iar când ţinea ochii închişi, chipul său se golea de viaţă. Ziarul îi stătea pe genunchi, iar greutatea braţului său îl împiedica să zboare în bătaia vântului de seară. Bătrânul era desculţ.

Puştiul îl lăsă să stea aşa, iar când se întoarse, îl găsi dormind în continuare.

— Trezeşte-te, bătrâne, spuse el şi-şi lăsă mâna pe unul din genunchii lui.

Bătrânul deschise ochii şi, preţ de o clipă, păru că revine de undeva de foarte departe. În clipa următoare zâmbi.

— Ce-ai adus? întrebă el.

— Cina, răspunse puştiul. O să luăm cina.

— Nu prea mi-e foame.

— Hai şi mănâncă. Nu se poate să pescuieşti şi să nu mănânci.

— Am mai făcut-o, zise bătrânul, ridicându-se şi luând ziarul, pe care îl împături.

Apoi începu să adune şi pătura.

— Ţine pătura pe lângă tine, zise puştiul. Cât timp trăiesc eu, n-o să ieşi la pescuit fără să mănânci.

— Atunci trăieşte mult şi ai grijă de tine, răspunse bătrânul. Ce-avem de mâncare?

— Fasole neagră, orez, banane coapte şi nişte tocăniţă.

Pustiul adusese mâncarea de la Terasă într-un sufertaş de metal cu două compartimente. Cele două seturi de tacâmuri –

cuţit, furculiţă şi lingură – le ţinea în buzunar, învelite fiecare în câte un şerveţel de hârtie.

— Cine ţi-a dat aşa ceva?

— Martin. Proprietarul.

— Trebuie să-i mulţumesc.

— I-am mulţumit eu deja, îl asigură puştiul. Nu-i nevoie să-i mai mulţumeşti şi tu.

— O să-i dau carnea de pe burtă de la un peşte mare, spuse bătrânul. A mai făcut asta pentru noi şi altădată?

— Cred că da.

— Atunci trebuie să-i dau ceva mai mult decât carnea de pe burtă. E foarte grijuliu cu noi.

— A trimis şi două beri.

— Mie cel mai mult îmi place berea la cutie.

— Ştiu. Dar asta e la sticlă. Bere Hatuey. Şi trebuie să-i duc sticlele înapoi.

— Foarte drăguţ din partea ta, zise bătrânul. Mâncăm?

— Asta te-am întrebat eu pe tine, răspunse cu blândeţe puştiul. N-am vrut să deschid sufertaşul până când nu eşti gata.

— Acum sunt gata, anunţă bătrânul. N-aveam nevoie decât de un pic de timp, cât să mă spăl.

„Unde să se spele?” se gândi puştiul. Cisterna de apă a satului era la două străzi mai încolo, după ce treceai drumul. „Trebuie să-i aduc apă aici. Apă şi săpun. Şi un prosop ca lumea”, îşi spuse el. „De ce sunt atât de nechibzuit? Trebuie să-i fac rost de altă cămaşă şi de o haină pentru iarnă. Şi de nişte pantofi de vreun fel. Şi de altă pătură.”

— Tocăniţa asta a ta e excelentă, comentă bătrânul.

— Povesteşte-mi despre baseball, îi ceru puştiul.

— În Liga Americană, cei de la Yankees fac legea, aşa cum am şi zis, îi spuse fericit bătrânul.

— Azi au pierdut, zise puştiul.

— Asta nu înseamnă nimic. Marele DiMaggio e iarăşi în formă.

— Mai au şi alţi oameni în echipă.

— Normal. Dar el face legea. În cealaltă divizie, între

Brooklyn şi Philadelphia, trebuie să ţin cu Brooklyn. Dar după aia mă gândesc la Dick Sisler[3] şi la loviturile lui meseriaşe de pe vechiul stadion.

— Nimic nu se compară cu alea. Tipul a dat cele mai lungi mingi pe care le-am văzut vreodată.

— Îţi aduci aminte de vremea când trecea pe la Terasă? Aş fi vrut să-l iau cu mine la pescuit, dar mi-era prea ruşine ca să-l întreb. Şi-atunci te-am rugat pe tine să-l întrebi, dar şi ţie ţi-a fost prea ruşine.

— Ştiu. Mare greşeală am făcut! Poate că ar fi venit cu noi. Am fi avut ce să ţinem minte toată viaţa!

— Mi-ar plăcea să-l iau cu mine la pescuit pe marele DiMaggio, zise bătrânul. Se zice că taică-său era pescar. Poate c-a fost tot aşa de sărac ca şi noi şi-atunci ar înţelege.

— Tatăl marelui Sisler n-a fost niciodată sărac şi el, taică-său, a jucat în liga întâi când era de vârsta mea.

— Când eu eram de vârsta ta, stăteam în faţa catargului, pe o goeletă cu vele pătrate care mergea spre Africa, şi seara am văzut lei pe plajă.

— Ştiu. Mi-ai zis.

— Vrei să vorbim despre Africa sau despre baseball?

— Cred că despre baseball, răspunse puştiul. Povesteşte-mi despre marele John J. McGraw.[4]

Pronunţă „i” în loc de J.

— Cândva, mai demult, venea şi el pe la Terasă. Dar atunci când bea, devenea brutal, vorbea urât şi nu te mai puteai înţelege cu el. Mintea îi era mai mult la cai şi la baseball. Sau cel puţin avea tot timpul prin buzunare liste cu nume de cai şi pomenea adesea nume de cai la telefon.

— A fost un mare manager, zise puştiul. Tata crede că a fost cel mai bun dintre toţi.

— Pentru că a venit aici de cele mai multe ori, îi spuse bătrânul. Dacă şi Durocher ar fi continuat să vină aici an după

---

[3] Richard Alan Sisler (1920-1998), faimos jucător de baseball, antrenor şi manager în liga întâi americană.

[4] John Joseph McGraw (1873-1934), jucător de baseball şi manager în liga întâi americană. A jucat, printre alte echipe, la New York Giants, unde a devenit ulterior şi manager.

an, taică-tău l-ar fi considerat pe el cel mai bun manager dintre toţi.

— Acum, zău, cine-i mai bun ca manager, Luque sau Mike Gonzalez[5]?

— Eu zic că-s egali.

— Iar cel mai bun pescar eşti tu.

— Nu. Ştiu alţii mai buni.

— *Que va!*[6] comentă puştiul. Ştiu mulţi pescari buni şi câţiva foarte buni. Dar niciunul ca tine.

— Mulţumesc. Mă umpli de bucurie. Sper să nu mă trezesc că apare un ditamai peştele, unul care să ne arate că ne-am înşelat.

— Dacă mai eşti atât de puternic precum ziceai, un asemenea peşte nici nu există.

— S-ar putea să nu fiu atât de puternic pe cât cred, spuse bătrânul. Dar ştiu multe şmecherii şi sunt plin de hotărâre.

— Acum ar trebui să te duci să te culci, ca să fii odihnit mâine-dimineaţă. Duc eu lucrurile astea înapoi la Terasă.

— Atunci noapte bună. O să te trezesc mâine-dimineaţă.

— Tu eşti ceasul meu deşteptător, zise puştiul.

— Vârsta e ceasul meu deşteptător, îi răspunse bătrânul. De ce se trezesc bătrânii devreme? Ca să aibă parte de o zi mai lungă?

— Nu ştiu, spuse puştiul. Tot ce ştiu e că băieţii dorm buştean până târziu.

— Mi-aduc şi eu aminte, comentă bătrânul. O să te trezesc la vreme.

— Nu-mi place să mă trezească el. E ca şi cum i-aş fi inferior.

— Ştiu.

— Somn uşor, bătrâne.

Puştiul plecă. Mâncaseră fără niciun fel de lampă pe masă, iar acum bătrânul îşi scoase pantalonii şi se duse spre pat pe întuneric. Îşi făcu pantalonii sul, ca să-i folosească drept

[5] Mike (Miguel Angel) Gonzalez (1890-1977) şi Adolfo Domingo de Guzman Luque (1890-1957) au fost printre primii jucători de baseball de origine cubaneză din liga întâi americană.

[6] Nici vorbă! (sp.)

pernă, şi strecură ziarul în interiorul sulului. Se înveli apoi cu pătura şi se întinse pe restul ziarelor vechi care acopereau arcurile patului.

În scurt timp adormi şi visă la Africa aceea de pe vremea când era puşti, la lungile plaje aurite şi la plajele albe, atât de albe încât te usturau ochii de la ele, la culmile albe şi la munţii înalţi şi cafenii.

De-acum îşi ducea viaţa pe coasta aceea în fiecare noapte, iar în visele sale auzea vuietul valurilor spărgându-se de mal şi vedea cum bărcile indigenilor vin călare pe ele. În timp ce dormea, simţea mirosul de la catranul şi călăfătuiala punţii şi mai simţea şi mirosul Africii, pe care îl aducea spre dimineaţă vântul ce bătea dinspre uscat.

De obicei, atunci când simţea vântul dinspre uscat, se scula din pat, se îmbrăca şi se ducea să-l trezească pe puşti. Dar în seara asta mirosul vântului dinspre uscat veni foarte devreme, iar el îşi dădu seama încă din vis că era prea devreme şi continuă să viseze cum vede piscurile albe ale Insulelor ridicându-se din mare, după care visă tot felul de porturi şi rade din Insulele Canare.

De-acum nu mai visa nici furtuni, nici femei, nici întâmplări extraordinare, nici peşti imenşi, nici lupte, nici concursuri de forţă şi nici pe soţia lui. Nu mai visa decât locuri şi lei pe plajă. Leii se jucau ca nişte pisici tinere în amurg, iar el îi iubea tot aşa cum îl iubea şi pe puşti. Pe puşti nu-l visase niciodată. Se trezi aşa, pur şi simplu, se uită la lună prin cadrul uşii deschise, îşi întinse pantalonii şi îi puse pe el. Urină lângă colibă şi o luă la picior pe drum, ca să-l trezească pe puşti. Tremura din pricina răcorii de dimineaţă. Dar ştia că tremuratul o să-l încălzească şi că în curând o să înceapă să dea la vâsle.

Uşa casei în care locuia puştiul era descuiată, aşa că bătrânul o deschise şi intră, călcând încetişor cu tălpile lui desculţe. Puştiul dormea pe un prici din prima încăpere, iar bătrânul îl văzu limpede în lumina lunii muribunde, ce se strecura înăuntru. Îl prinse cu blândeţe de un picior şi îl ţinu aşa până când puştiul se trezi, se răsuci şi se uită la el.

Bătrânul dădu din cap aprobator, iar puştiul îşi luă pantalonii de pe scaunul de lângă pat şi, stând aşezat pe prici, şi-i trase pe el.

Bătrânul ieşi pe uşă şi puştiul veni după el. Era adormit. Bătrânul îl cuprinse cu braţul pe după umeri şi-i spuse:

— Îmi pare rău.

— *Que va,* răspunse puştiul. Asta-i menirea bărbaţilor.

O luară înapoi pe drum până la coliba bătrânului. În întuneric, cât era drumul de lung, se vedeau bărbaţi desculţi care îşi cărau catargele bărcilor.

Când ajunseră la coliba bătrânului, puştiul băgă într-un coş colacii de sfoară, harponul şi cangea, iar bătrânul îşi puse pe umăr catargul, cu vela strânsă.

— Vrei o cafea? întrebă puştiul.

— Stai să punem sculele în barcă şi după aia o să bem.

Băură cafea din nişte cutii metalice de lapte condensat la un local pentru pescari ce se deschidea devreme.

— Cum ai dormit, bătrâne? întrebă puştiul.

Deja începea să se trezească, deşi încă îi venea greu să se scuture de somn.

— Foarte bine, Manolin, zise bătrânul. Azi mă simt încrezător.

— Şi eu, spuse puştiul. Acum stai să aduc sardelele tale şi pe-ale mele şi momelile tale proaspete. El îşi aduce singur sculele. Nu vrea să lase pe nimeni să-i care niciodată nimic.

— Suntem diferiţi, comentă bătrânul. Eu te las să-mi cari lucrurile de pe vremea când aveai cinci ani.

— Ştiu, spuse puştiul. Mă-ntorc imediat. Mai bea o cafea. Aici ni se dă pe datorie.

Puştiul ieşi, călcând cu picioarele goale pe stâncile de coral, şi se îndreptă spre gheţăria unde erau depozitate momelile.

Bătrânul îşi bău cafeaua fără grabă. Ştia că n-o să mai aibă parte de nimic altceva toată ziua şi că trebuie să se bucure de ea. Trecuse deja multă vreme de când i se urâse să mai mănânce şi nu-şi lua niciodată nimic pentru prânz. La prora bărcii avea o sticlă cu apă şi altceva nici că-i mai trebuia toată ziua.

Puştiul se întoarse deja cu sardelele şi cu cele două momeli, învelite într-o bucată de ziar. O porniră amândoi pe cărarea spre barcă, simţind sub tălpi nisipul zgrunţuros. Ridicară barca şi o împinseră în apă.

— Noroc, bătrâne!

— Noroc, îi răspunse bătrânul.

Fixă opacele[7] vâslelor în strapazane[8] şi, aplecându-se cu toată greutatea pe lopeţile lăsate în apă, începu să vâslească, ieşind din port pe întuneric. Alte bărci ieşeau pe mare de pe alte plaje. Bătrânul auzi plescăitul şi scârţâitul vâslelor lor, chiar dacă nu mai izbuti să le vadă, căci luna coborâse în spatele dealurilor.

Uneori vreun ins din câte o barcă spunea ceva. Dar cele mai multe bărci rămâneau tăcute. Se auzea doar plescăitul vâslelor. După ce ieşiră din gura portului, bărcile se împrăştiară şi fiecare o porni spre acea parte de ocean în care spera să găsească peşte. Bătrânul ştia că o să iasă mult în larg, aşa că lăsă în urma lui mirosul uscatului şi vâsli înainte, spre mirosul curat al oceanului de la prima oră a dimineţii. Văzu în apă fosforescenţa algelor golfului în timp ce trecea vâslind peste acea parte din ocean pe care pescarii o numeau marele puţ, pentru că acolo începea brusc un abis de o mie patru sute de metri, unde, din pricina vârtejului făcut de curentul ce se izbea de pereţii abrupţi de pe fundul oceanului, se strângeau toate soiurile de peşti. Aici, în gropile cele mai adânci, se găseau colonii de creveţi şi peşte pentru momeală, uneori chiar şi grupuri de calmari, iar noaptea toate aceste făpturi se ridicau aproape de suprafaţă şi toţi peştii rătăcitori se hrăneau cu ele.

Cum stătea aşa, în întuneric, bătrânul simţea că se apropie dimineaţa şi, în timp ce vâslea, auzea sunetul tremurător al peştilor zburători, care ţâşneau din apă, şi fâşâitul pe care îl scoteau perechile lor de aripi ţepene atunci când se avântau prin aer în beznă. Peştii zburători îi erau foarte dragi, căci ei

[7]Cui cu care se prinde vâsla de luntre.

[8]Cui (de lemn) fixat pe marginea bărcii, de care se leagă vâsla cu ajutorul unei cureluşe.

erau principalii săi prieteni pe ocean. Îi părea rău de păsări, mai ales de micile şi delicatele rândunici de mare negre, care zburau şi căutau mereu şi nu găseau aproape niciodată, şi se gândi că păsările au o viaţă mai grea decât avem noi, cu excepţia păsărilor de pradă şi a celor mari şi puternice. De ce au fost făcute păsările atât de plăpânde şi de delicate, aşa cum sunt chirele de baltă, când marea poate fi atât de crudă? Ea e blândă şi atât de frumoasă... Dar marea poate fi şi foarte crudă şi se schimbă atât de iute, iar păsările astea care zboară, se cufundă şi vânează, cu glasurile lor mici şi triste, sunt dintr-o plămadă prea delicată pentru ea.

În mintea bătrânului marea fusese întotdeauna *la mar,* aşa cum o numesc oamenii în spaniolă atunci când o iubesc. Uneori, cei ce o iubesc spun lucruri urâte despre ea, dar vorbele lor sunt rostite întotdeauna ca şi cum ar fi adresate unei femei. Câţiva dintre pescarii mai tineri, cei care foloseau geamanduri pe post de plute pentru undiţele lor şi aveau bărci cu motor, bărci cumpărate pe vremea când se puteau face bani frumoşi cu ficatul de rechin, vorbeau despre ea ca despre *el mar,* adică la masculin. Vorbeau despre ea ca despre un concurent sau despre un loc ori chiar ca despre un duşman. Dar în mintea bătrânului ea fusese întotdeauna la feminin şi însemnase ceva ce acorda sau refuza favoruri imense, iar dacă făcea năzbâtii sau ticăloşii, era din cauză că nu se putea abţine. Luna o influenţează tot aşa cum influenţează o femeie, îşi zicea bătrânul.

Vâslea ritmic şi fără să facă niciun efort, deoarece reuşea să-şi menţină foarte bine viteza, iar suprafaţa oceanului era netedă, cu excepţia unor vârtejuri provocate ici şi colo de curent. Bătrânul lăsa curentul să facă o treime din treabă şi, când începu să se lumineze, văzu că ajunsese deja mai departe de locul unde sperase să fie la acea oră.

„Am pescuit la puţurile cele adânci o săptămână întreagă şi n-am făcut nicio treabă”, se gândi el. „Azi o să merg să pescuiesc în larg, acolo unde se adună bancurile de pălămidă şi ton alb[9], şi poate că printre peştii ăia o să dau şi peste unul

[9] *Sarda sarda* şi *Thunnus alalunga,* specii de peşte din mările calde.

mare.”

Până să se lumineze cu adevărat de ziuă, bătrânul dădu drumul momelilor în apă şi se lăsă dus de curent. Aşeză una dintre momeli la mai bine de şaptezeci de metri adâncime. Celei de-a doua îi dădu drumul până la o sută patruzeci de metri, iar a treia şi a patra se scufundară mult de tot în apa albastră – la o sută optzeci şi două sute treizeci de metri. Fiecare peşte pus ca momeală stătea atârnat cu capul în jos, cu capătul cârligului înăuntrul momelii, care era legată şi cusută zdravăn, iar toate părţile exterioare ale cârligului – curba şi vârful – erau acoperite cu sardele proaspete. Fiecare sardea era agăţată bine, cârligul traversându-i amândoi ochii, astfel încât toate laolaltă formau o jumătate de ghirlandă pe oţelul proiectat înspre exterior. Din părţile de cârlig pe care un peşte mare ar fi putut să le simtă, nu era niciuna care să nu aibă un miros ademenitor şi un gust bun.

Puştiul îi dăduse doi toni mici şi proaspeţi, doi toni albi, care atârnau ca nişte plumbi la capătul celor două undiţe lăsate la cea mai mare adâncime, iar în celelalte două cârlige bătrânul pusese două soiuri de stavrid – unul albastru-argintiu şi altul gălbui –, peşti pe care îi mai folosise, dar erau încă în stare bună şi aveau pe lângă ei şi nişte sardele superbe, ce le dădeau un gust şi un aspect atrăgător. Fiecare sfoară avea grosimea unui creion mare şi era legată de un băţ de un verde aprins, astfel încât orice se atingea sau smucea de momeală făcea băţul să se scufunde, iar fiecare undiţă avea două mosoare de câte şaptezeci şi ceva de metri de sfoară, care puteau fi legate rapid de celelalte mosoare de rezervă, aşa că, dacă ar fi fost cazul, un peşte putea să târască după el mai bine de cinci sute de metri de sfoară.

Acum bătrânul stătea cu ochii aţintiţi la cele patru beţe ce pluteau dincolo de marginea bărcii şi vâslea încetişor, ca să menţină sforile undiţelor drepte şi la adâncimile potrivite. De-acum se luminase de-a binelea şi în curând urma să răsară şi soarele.

Soarele apăru palid din mare, iar bătrânul zări şi celelalte bărci, împrăştiate de curent, care pluteau în apa mai puţin

adâncă şi mult mai aproape de ţărm. Apoi soarele lumină mai puternic şi apa luci tăios, iar când discul lui se arătă complet, întinderea netedă îi reflectă lumina în ochii bătrânului, care îl usturară atât de tare, încât omul vâsli fără să se mai uite la soare. Privea în jos, în profunzimea apei, şi urmărea sforile ce se lăsau drept în jos, în adâncuri. Se pricepea să le ţină mai drepte decât oricine altcineva, astfel încât la fiecare nivel din bezna curentului să existe câte o momeală exact în locul unde voia el, pentru orice peşte ce înota pe-acolo. Alţii îşi lăsau sforile să plutească, duse de curent, aşa că uneori abia dacă ajungeau la vreo sută, o sută zece metri, măcar că pescarii îşi închipuiau că ar sta la o sută optzeci.

„Dar eu le pun exact aşa cum trebuie”, se gândi bătrânul. „Doar că nu mai am noroc. Dar cine ştie? Poate că azi. Nicio zi nu seamănă cu cealaltă. E mai bine să fii norocos. Numai că eu vreau mai degrabă să le pun cum trebuie. Ca să fii pregătit atunci când dă norocul peste tine.”

Soarele era acum cu două ceasuri mai sus pe cer şi nu-i mai rănea ochii atât de tare atunci când bătrânul privea înspre răsărit. Deja nu mai zărea decât trei bărci, dar şi acelea se vedeau foarte departe, undeva jos, spre ţărm.

„De când mă ştiu, soarele de dimineaţă mi-a rănit ochii”, se gândi el. „Şi totuşi îmi sunt încă destul de zdraveni. Când apune, pot să mă uit direct la el fără să mi se întunece privirea. Asta cu toate că seara are mai multă putere. Dar dimineaţa răneşte.”

În clipa aceea observă o fregată cu aripi mari şi negre, care zbura în cercuri pe cer, deasupra capului său. Pasărea se lansă într-un picaj rapid, coborând vertiginos, cu aripile strânse pe spate, după care începu să zboare iarăşi în cercuri.

— A văzut ea ceva, zise bătrânul cu voce tare. N-a venit doar aşa, ca să se uite.

Vâsli încet şi fără şovăire spre locul unde se rotea pasărea. Nu se grăbea şi-şi menţinea sforile undiţelor drepte şi la aceeaşi adâncime. Numai că se văzu prins uşor de curent, aşa că, deşi pescuia cum trebuie, o făcea plutind mai repede decât ar fi făcut-o dacă n-ar fi încercat să se folosească de

pasăre.

Pasărea se înălţă şi mai sus pe cer, după care se roti în continuare, cu aripile încremenite. Apoi se lansă brusc într-un plonjon şi bătrânul văzu un peşte zburător care ţâşni din apă şi pluti disperat peste suprafaţa ei.

— Dorade, spuse tare bătrânul. Dorade mari.

Trase vâslele din apă şi scoase de la prora o undiţă mică. Undiţa avea o agrafă cu vârtej[10] şi un cârlig de mărime mijlocie, în care bătrânul puse una din sardele. Îi dădu drumul peste marginea bărcii şi după aceea legă sfoara de unul din inelele de la pupa. Mai puse momeală într-o undiţă, dar pe asta o lăsă undeva la umbră, sub banca de la prora. Începu să vâslească din nou şi să urmărească pasărea neagră, cu aripi mari, care de-acum zbura jos, razant cu apa.

În timp ce se uita după pasăre, aceasta pătrunse din nou în apă, cu aripile strânse pentru plonjon, apoi le desfăcu iar, brusc şi inutil, când se lansă pe urmele peştelui zburător. Bătrânul reuşi să vadă uşoara vălurire pe care o iscaseră doradele pe suprafaţa apei atunci când o porniseră după peştele fugar. Doradele despicau apa exact pe sub peştele ce plana în aer şi ajungeau, înotând cu toată viteza, în locul unde peştele cădea înapoi. „E un banc mare de dorade”, se gândi bătrânul. „Sunt răspândite peste tot şi peştele zburător nu are şanse prea mari. Pasărea nu are niciuna. Peştele zburător e prea mare pentru ea, iar doradele înoată mult prea repede.”

Urmări salturile repetate ale peştelui zburător pe deasupra apei şi inutilele mişcări ale păsării. „Bancul ăla de dorade s-a îndepărtat de mine”, cugetă el. „S-au mişcat mult prea repede şi-au ajuns deja departe. Dar poate că o să reuşesc să prind vreuna rătăcită şi poate că şi peştele meu mare e pe-acolo, cu ele. Pe undeva trebuie să fie şi peştele meu.”

Norii de deasupra uscatului se ridicară acum ca nişte munţi şi coasta deveni doar o linie lungă şi verde, cu nişte dealuri gri-albăstrui în spatele ei. Apa se făcuse de un albastru

[10] Agrafa e un dispozitiv foarte rezistent confecţionat din sârmă de oţel, care permite ataşarea unei strune oţelite la fir. Vârtejul agrafei asigură rotirea oricărui accesoriu ataşat fără a antrena şi firul în rotaţie.

întunecat, atât de întunecat, încât părea aproape mov. Când bătrânul se uită în jos, la ea, văzu în apa întunecată viermuiala roşiatică a planctonului şi lumina ciudată pe care o isca soarele în apă. Se uită la undiţele sale, ca să-şi dea seama dacă sforile stau întinse cum trebuie în apă, din cât putea el să observe, şi se bucură că vede atât de mult plancton, fiindcă asta însemna şi mult peşte. Lumina stranie pe care soarele o năştea în apă acum, când urcase mai sus pe cer, arăta că va fi vreme bună şi tot asta arăta şi forma norilor de deasupra uscatului. Dar pasărea aproape că nu se mai zărea, iar pe suprafaţa mării nu mai apăru nimic, doar câteva petice de alge gălbui, arse de soare, şi balonul movuliu, bine conturat, gelatinos şi cu irizaţii multicolore al unei meduze otrăvitoare, ce plutea chiar lângă barcă. Meduza se răsturnă pe o parte şi se întoarse iar. Plutea veselă, ca o minge, târându-şi prin apă, la un metru în urma ei, filamentele lungi şi ucigătoare.

— *Agua mala*[11]*,* spuse bătrânul. Târfo!

Se lăsă uşor peste vâsle, se uită de-acolo în adânc şi văzu peştişorii aceia de aceeaşi culoare ca şi filamentele ce pluteau după meduză, peşti care înotau printre ele, sub umbra micuţă lăsată de balonaşul creaturii în timp ce aluneca pe apă. Peştişorii erau imuni la otrava meduzei. Nu însă şi oamenii, iar atunci când vreunul din filamente se prindea de sfoara unei undite şi rămânea acolo, mov şi vâscos, în timp ce bătrânul se lupta să prindă câte un peşte, pe mâini şi pe palme îi apăreau iritaţii şi răni ca acelea pe care le fac iedera otrăvitoare sau alte tufe de soiul ăsta. Dar înţepăturile otrăvite venite de la *agua mala* se inflamau şi te ardeau ca o lovitură de bici.

Balonaşele multicolore erau frumoase. Numai că ele reprezentau cel mai înşelător lucru de pe întinsul apei, iar bătrânului îi plăcea să se uite cum le mănâncă ţestoasele de mare uriaşe. Ţestoasele le vedeau, se apropiau de ele prin

[11] Numele spaniol al meduzei otrăvitoare din specia *Physalia.* Apare uneori (rar) în limba română şi sub numele de „fregata portugheză” sau „corabia portugheză”, prin traducerea termenului englezesc *Portuguese man-o-war.*

faţă, apoi închideau ochii, ca să fie împlătoşate complet, şi le mâncau cu tot cu filamente. Bătrânului îi plăcea să se uite cum ţestoasele mănâncă meduze şi îi plăcea să le calce pe plajă, după câte o furtună, ca să le audă cum pocnesc atunci când le strivea cu tălpile întărite ale picioarelor.

Îi plăceau ţestoasele verzi şi ţestoasele de baga, atât de elegante, de rapide şi de preţioase, şi avea un dispreţ prietenos fată de ţestoasele de mare obişnuite, cu carapacea lor galbenă, animalele acelea imense şi prostănace, care făceau dragoste într-un mod ciudat şi mâncau cu mare plăcere meduzele otrăvitoare, ţinând ochii închişi.

Nu simţea niciun fel de fior mistic faţă de creaturile astea, deşi navigase mulţi ani pe vase ce vânau ţestoase. Îi părea rău de toate, chiar şi de giganticele ţestoase pieloase, care erau lungi cât barca lui şi cântăreau o tonă. Majoritatea oamenilor n-au niciun pic de milă faţă de ţestoase, pentru că inima unei ţestoase mai bate încă multe ore după ce făptura a fost tăiată şi măcelărită. Dar bătrânul se gândea: „Şi eu am o inimă din asta, iar mâinile şi picioarele mele sunt la fel ca ale lor”. Bătrânul mânca ouă de ţestoasă, ca să capete vlagă. În luna mai mânca aşa ceva tot timpul, ca să fie zdravăn în septembrie şi octombrie, când umbla să prindă peştii cu adevărat mari.

În plus, bătrânul mai bea în fiecare zi dintr-un butoi mare, ţinut în coliba unde îşi lăsau sculele mulţi dintre pescari, câte o ceaşcă de ulei din ficat de rechin. Uleiul era pus acolo pentru toţi pescarii care voiau să ia din el. Cei mai mulţi nu-i suportau deloc gustul. Dar să te trezeşti la orele la care se trezeau ei era la fel de rău, iar uleiul te apăra foarte bine de orice răceală sau gripă şi mai făcea bine şi la vedere.

Bătrânul îşi înălţă privirea şi văzu că pasărea zbura iarăşi în cerc.

— A dat de peşte, spuse el cu voce tare.

Niciun peşte zburător nu sparse oglinda apei şi nici peştii mici nu se împrăştiară care încotro. Dar în timp ce bătrânul se uita la apă, un ton micuţ se înălţă în aer, se răsuci şi căzu iar în mare, cu capul înainte. Tonul luci argintiu în bătaia soarelui

şi după ce căzu înapoi în mare, se înălţă altul, apoi altul şi altul, şi-acum se vedeau sărind în toatedirecţiile, agitând apa şi lansându-se în salturi lungi după peştii mici. Îi înconjurau şi îi mânau cum şi unde voiau.

„Dacă nu se mişcă prea repede, o să ajung la ei”, socoti bătrânul, uitându-se cum bancul de peşti acoperă apa de spumă, iar pasărea coboară şi plonjează peste peştii vânaţi, care se repezeau speriaţi la suprafaţă.

— Pasărea le e de mare ajutor, spuse bătrânul.

Chiar în momentul acela undiţa de la pupa i se încordă sub talpă, în locul unde îi făcuse sforii un nod, aşa că lăsă vâslele din mână. Când prinse ferm sfoara în mâini şi începu să o tragă, simţi greutatea unui ton mic, ce se zbătea în undiţă. Zbaterea deveni tot mai puternică pe măsură ce strângea sfoara, iar bătrânul văzu răsărind din apă spinarea albastră a peştelui şi auriul de pe părţile laterale încă înainte să îl tragă peste copastie şi să-l arunce în barcă. Peştele zăcea la pupa, în bătaia soarelui, solid şi alungit ca un glonţ, cu ochii lui mari şi lipsiţi de inteligenţă larg deschişi, cu viaţa scurgându-i-se din corp, în timp ce coada sa agitată şi frumoasă izbea ritmic, cu lovituri rapide şi sacadate, în scândurile bărcii. Bătrânul se milostivi şi îl lovi în cap, apoi îi trase un picior. Trupul peştelui încă mai tremura în umbra de sub pupa.

— Ton alb, zise tare bătrânul. Ce momeală splendidă o să fie! Trebuie să aibă vreo cinci kile.

Nu-şi mai amintea momentul în care începuse să vorbească prima oară cu voce tare când era singur. În vremurile de odinioară, când rămânea singur, cânta, iar câteodată cânta şi noaptea, când făcea de cart pe nave de pescuit sau pe cele ce vânau ţestoase. Probabil că începuse să vorbească aşa, cu voce tare, când rămânea numai el după ce puştiul plecase. Dar nu-şi mai amintea precis. Când el şi puştiul pescuiau împreună, de obicei vorbeau doar atunci când era nevoie. Vorbeau noaptea sau când trebuiau să tragă la ţărm din pricina vremii rele. Pe mare se credea că e o virtute să nu vorbeşti decât dacă e nevoie şi aşa considerase dintotdeauna şi bătrânul şi respectase regula. Dar acum i se întâmpla de

multe ori să-şi rostească gândurile cu voce tare, fiindcă nu mai avea pe cine să deranjeze.

— Dacă m-ar auzi ceilalţi că vorbesc cu voce tare, ar crede că am înnebunit, zise el. Dar cum nu-s nebun, zău că nu-mi pasă. Şi-apoi ăia bogaţi au în bărci radiouri cu care să vorbească şi care le dau şi meciuri de baseball.

„Acum nu-i momentul să mă gândesc la baseball”, îşi spuse el. „Acum e momentul să mă gândesc la un singur lucru. Lucrul pentru care m-am născut. S-ar putea ca pe lângă bancul de colo să dea târcoale vreun peşte mare. Eu n-am prins decât unul rătăcit de ai lui în timp ce se hrănea. Dar s-au pornit repede la vânat şi-s ieşiţi mult în larg. Tot ce răsare azi la suprafaţă se mişcă foarte repede şi merge spre nord-est. Oare acum să fie momentul? Sau e vreun semn legat de vreme pe care eu nu-l ştiu?”

De-acum nu mai putea să vadă verdele ţărmului, ci doar culmile dealurilor albăstrui, care păreau albe, ca şi cum ar fi fost acoperite cu zăpadă, şi norii ce se vedeau deasupra lor ca nişte munţi înalţi, înzăpeziţi. Marea era foarte întunecată, iar razele de lumină creau prisme strălucitoare în apă. Nenumăratele firişoare de plancton fuseseră şterse de lumina soarelui de prânz, iar bătrânul nu mai văzu decât imensele prisme ce colorau profunzimile mării şi firele întinse ale undiţelor sale, care coborau în apa adâncă de un kilometru şi jumătate.

Tonul – căci pescarii le spuneau ton la toţi peştii din specia asta şi îi deosebeau între ei după numele propriu-zise doar când ajungeau să-i vândă sau să îi dea la schimb cu peşti de momeală – coborâse iar în adâncuri. Soarele ardea deja şi bătrânul îl simţi în ceafă. Simţi şi sudoarea care i se scurgea pe gât în jos în timp ce vâslea.

„Aş putea să plutesc”, se gândi el, „doar să plutesc, să dorm şi să îmi înnod sfoara undiţelor în jurul degetelor de la picior, ca să mă trezească. Dar azi e a optzeci şi cincea zi şi s-ar putea să fie una bună pentru pescuit.”

Exact atunci aruncă o privire spre undiţe şi văzu cum unul din beţigaşele lungi şi verzi se scufundă scurt.

— Da, zise el. Da.

Şi trase vâslele la bord fără să zgâlţâie barca. Întinse mâna spre sfoară şi o prinse cu blândeţe între degetul mare şi arătătorul de la mâna dreaptă. Nu simţi niciun fel de încordare, niciun fel de greutate, aşa că ţinu sfoara lejer. Faza se repetă. De data asta era o smucitură precaută, nici puternică şi nici grea, iar bătrânul ştia exact ce e. Jos, la o sută optzeci de metri în apă, un marlin mânca sardelele cu care erau acoperite vârful şi corpul cârligului, acolo unde cârligul făcut de mână ieşea din capul micului ton.

Bătrânul prinse sfoara cu mâna stângă, încetişor şi grijuliu, desfăcând de pe ea băţul ce slujea drept plută. De-acum putea s-o lase să-i alunece printre degete fără ca peştele să simtă vreo tensiune.

„Dacă-i aşa de departe în larg, mai ales în luna asta din an, trebuie să fie uriaş”, se gândi el. „Mănâncă-le, peşte! Mănâncă-le! Te rog eu, mănâncă-le! Sunt atât de proaspete şi tu stai acolo jos, la aproape două sute de metri, în apa aia rece şi în întuneric. Mai dă o tură prin beznă şi după aia întoarce-te şi mănâncă-le!”

Simţi cum ceva trage uşor şi delicat de sfoară, după care veni o smucitură mai decisă, probabil fiindcă trebuie să fi fost mai greu să desprinzi capul sardelei din cârlig. Apoi nu se mai simţi nimic.

— Haide! zise bătrânul cu voce tare. Mai fă o tură. Numai miroase-le. Aşa-i că-s minunate? Mănâncă-le acum pe ele şi după aia apucă-te de ton. E tare, e rece şi e minunat. Nu te ruşina, peşte! Mănâncă-le!

Aşteptă, cu sfoara prinsă între degetul mare şi arătător, şi între timp rămase cu ochii şi pe celelalte undiţe, fiindcă peştele ar fi putut să se ridice sau să coboare la alt nivel. Şi veni iarăşi aceeaşi smucitură delicată.

— O să muşte, zise tare bătrânul. Doamne-ajută să muşte!

Numai că peştele nu muşcă. Se îndepărtase, iar bătrânul pescar nu simţise nimic.

— Nu se poate să fi plecat, zise el. Pentru numele lui Dumnezeu, nu se poate să fi plecat! Face aşa, un ocol. Poate

că s-a mai prins şi altădată în cârlig şi îşi aminteşte câte ceva.

Simţi brusc în undiţă acea atingere delicată şi se umplu de bucurie.

— A făcut numai un ocol, zise el. O să muşte.

Se bucură iar când percepu smucitura aceea uşoară şi apoi simţi ceva tare şi incredibil de greu. Era greutatea peştelui, aşa că lăsă sfoara să alunece în jos, în jos, tot mai jos, desfăşurând primul dintre cele două mosoare de rezervă. În timp ce sfoara se scufunda în apă, alunecând uşor printre degetele bătrânului, acesta simţi în continuare imensa greutate, cu toate că strânsoarea degetului său mare şi a arătătorului era aproape imperceptibilă.

— Ce peşte! zise el. De-acum i-a intrat în gură prin amândouă părţile şi se duce cu tot cu el.

„După aia o să se întoarcă şi o să-l înghită”, socoti bătrânul. Nu o spuse tare, pentru că ştia că dacă rosteai cu glas tare un lucru bun, s-ar putea să nu se împlinească. Ştia ce peşte mare era acolo şi se gândi cum se îndepărtează el în întuneric, cu tonul ţinut pieziş în gură. În acel moment îl simţi cum se opreşte, dar apăsarea greutăţii rămase. Apoi greutatea spori şi bătrânul dădu drumul la şi mai multă sfoară. Spori şi el o clipă strânsoarea cu degetul mare şi cel arătător şi atunci greutatea crescu iar şi o porni drept în jos.

— A apucat-o, zise bătrânul. Acum o să-l las să o înghită ca lumea.

Lăsă sfoara să-i alunece printre degete, iar între timp se aplecă şi, folosindu-se de mâna stângă, legă capătul liber al celor două mosoare de rezervă de nodul de la celelalte două mosoare de rezervă ale următoarei undiţe. De-acum era gata. De-acum avea trei mosoare de rezervă de câte şaptezeci şi ceva de metri, laolaltă cu mosorul pe care îl folosea deja.

— Mai înghite puţin, zise el. Înghite cum trebuie.

„Înghite până când vârful cârligului îţi intră în inimă şi te omoară”, îşi zise în gând bătrânul. „Ieşi încetişor deasupra şi lasă-mă să-mi înfig harponul în tine. În regulă. Eşti gata? Ai stat destul de mult la masă?”

— Acum! strigă el şi trase zdravăn cu amândouă mâinile,

recuperând un metru de sfoară.

După care trase şi tot trase de sfoară, apucând de ea cu fiecare mână, succesiv, şi se folosi de toată puterea braţelor sale, în timp ce greutatea corpului îi contrabalansa efortul.

Nu se întâmplă nimic. Peştele se îndepărtă uşurel, iar bătrânul nu izbuti să-l ridice nici măcar un centimetru. Sfoara pe care o folosea era puternică, era făcută pentru peşti mari, iar bătrânul şi-o trecu peste spinare, făcând-o să se încordeze atât de tare, încât începură să sară din ea stropi de apă. Sfoara prinse să zbârnâie uşurel în apă, dar el o ţinu în continuare încordată, rezemându-se de bancheta bărcii şi aplecându-se în direcţia în care trăgea. Barca începu să se deplaseze încetişor mai în larg, înspre nord-vest.

Peştele înota nestânjenit şi călătoriră încet împreună pe suprafaţa calmă a apei. Celelalte undite cu momeli erau în continuare în apă, dar bătrânul n-avea ce să le facă.

— Aş fi vrut să fie şi puştiul cu mine! rosti tare bătrânul. M-a remorcat un peşte după el, iar eu sunt babaua[12] de la remorcă. Aş putea să leg sfoara de ceva. Doar că atunci el ar putea s-o rupă. Trebuie să îl ţin aşa cât pot şi să-i dau sfoară atunci când are nevoie. Slavă Domnului că înoată drept şi nu o ia în jos!

„Dar ce-o să mă fac dacă se hotărăşte să o ia în jos, asta nu mai ştiu. Ce-o să mă fac dacă se îndârjeşte şi se duce la fund, zău că nu ştiu. Dar o să fac eu ceva. Sunt o mulţime de lucruri pe care pot să le fac.”

Bătrânul ţinea sfoara peste spinare şi se uita cum se curbează în apă şi cum barca alunecă în continuare spre nord-vest.

„Asta o să-l omoare”, îşi spuse bătrânul. „Nu poate s-o ţină aşa la nesfârşit.” Numai că după alte patru ore peştele înota în continuare la fel de decis înspre largul mării, trăgând barca după el, iar bătrânul încă mai ţinea, încordat, de sfoara trecută peste spinare.

---

[12] Piesă de metal sau lemn de formă cilindrică, aflată pe cheiuri sau la bordul unor vase, de care se leagă cu parâma navele ancorate sau remorcate.

— L-am prins pe la prânz, zise el. Şi nici nu l-am văzut încă.

Înainte să prindă peştele în cârlig, îşi înfundase bine de tot pe cap pălăria de paie, iar acum marginea ei îl tăia pe frunte. I se făcuse şi sete, aşa că se lăsă în genunchi, se apropie de proră atât cât putea, având mare grijă să nu smucească de sfoară, şi apucă într-o mână sticla de apă. O deschise şi bău un pic. Apoi se odihni, rezemat de prora. Se aşeză pe catargul neridicat şi pe pânza acestuia, odihnindu-se, şi încercă să nu se gândească, ci doar să reziste.

Se uită în spatele lui şi observă că nu mai vedea uscatul. „N-are nicio importanţă”, se gândi el. „Pot să mă întorc liniştit oricând numai dacă mă iau după luminile din Havana. Mai sunt încă două ore până să apună soarele şi s-ar putea ca până atunci să iasă şi el la suprafaţă. Dacă nu, poate că o să iasă când răsare luna. Şi dacă n-o face nici atunci, ar putea să iasă din apă odată cu răsăritul soarelui. N-am cârcei şi mă simt puternic. El e ăla cu cârligul înfipt în gură. Dar ce peşte trebuie să fie, dacă trage aşa! Probabil că strânge tare de tot coarda în gură. Aş vrea să-l pot vedea. Aş vrea să-l pot vedea măcar o dată, ca să ştiu cu cine am de-a face.”

Din câte observă bătrânul după poziţia stelelor pe cer, cât a ţinut noaptea, peştele nu şi-a schimbat nici ritmul şi nici direcţia. După ce soarele apuse, se făcu frig, iar transpiraţia rece se uscă pe spatele, pe braţele şi pe picioarele bătrânului. Pe timpul zilei bătrânul luase sacul ce acoperea cutia cu momelile şi îl întinsese la soare, ca să se usuce. După ce soarele dispăru, şi-l legă în jurul gâtului, în aşa fel încât să-i atârne peste spate, şi îl trecu cu grijă pe sub sfoară, pe care de-acum şi-o pusese pe după umeri. Sacul amortiza apăsarea sforii, iar bătrânul descoperi o poziţie în care se putea sprijini cu partea din faţă de prora şi în care se simţea aproape confortabil. De fapt, poziţia era doar un pic mai suportabilă, dar el îşi imagina că e una confortabilă.

„Eu n-am ce să-i fac şi nici el n-are ce să-mi facă mie”, se gândi bătrânul. „Asta atâta timp cât o ţine tot aşa.”

Se ridică o dată în picioare, ca să urineze peste marginea bărcii. Se uită la stele şi studie direcţia în care mergea. Sfoara

arăta ca o rază fosforescentă ce pătrundea în apă, pornind exact de pe umerii lui. De-acum se mişcau mai încet, strălucirea Havanei nu era foarte puternică, iar bătrânul îşi dădu seama că, probabil, fuseseră purtaţi de curent mai înspre est. „Dacă pierd de sub ochi luminile din Havana, înseamnă că mergem şi mai înspre est”, îşi zise el. „Altfel, în caz că peştele nu-şi schimbă direcţia, ar trebui să le văd în continuare încă multe ore de-acum încolo. Mă întreb ce rezultate or fi fost în seara asta în liga întâi de baseball. Ar fi minunat să le pot afla de la radio.” Îşi zise: „Numai la aşa ceva îţi stă mintea! Gândeşte-te la ce treabă ai! N-ai voie să faci nicio prostie!” Apoi zise iar tare:

— Aş fi vrut să fie şi puştiul cu mine. Să mă ajute şi să vadă şi el.

„Nimeni n-ar trebui să rămână singur când îmbătrâneşte”, se gândi bătrânul. „Dar e ceva inevitabil. Trebuie să-mi aduc aminte să mănânc tonul ăla înainte să se strice, să-mi păstrez puterile. Să ţii minte că mâine-dimineaţă trebuie să-l mănânci, oricât de puţină poftă ai avea. Să ţii minte!” îşi spuse el.

Pe timpul nopţii de barcă se apropiară doi marsuini şi bătrânul îi auzi cum săreau prin aer şi fluierau. Putea să facă diferenţa între fluieratul pe care îl scotea masculul şi şuierăturile domoale ale femelei.

— Ei sunt de treabă, zise el. Se joacă şi fac glume şi se iubesc... Ei sunt fraţii noştri, ca şi peştii zburători.

După care începu să-i pară rău de peştele imens pe care îl prinsese. „E ceva aşa de minunat şi de ciudat şi cine ştie cât de bătrân o fi!” se gândi el. „N-am dat niciodată peste vreun peşte atât de puternic sau peste unul care să se poarte atât de ciudat. Poate că e prea deştept ca să smucească de undiţă. Dacă ar smuci sau dacă ar lua-o la goană ca nebunul, ar putea să mă termine. Dar poate că până acum a mai fost prins de multe ori în cârlig şi ştie că aşa trebuie să dea lupta. N-are de unde să ştie că împotriva lui nu-i decât un om şi nici că omul ăla e un bătrân. Dar ce peşte mare e şi cât o să scot eu pe el la piaţă dacă are carnea bună! A muşcat momeala ca

un bărbat, acum trage de ea ca un bărbat şi se luptă fără nicio urmă de spaimă. Mă întreb dacă şi-a făcut vreun plan sau e şi el la fel de disperat ca şi mine.”

Îşi aminti de ziua în care prinsese un marlin dintr-o pereche. Cei doi vânau împreună. Masculul lăsa întotdeauna femela să mănânce prima, iar peştele agăţat în cârlig, femela, începuse să se lupte disperată şi înnebunită de spaimă, aşa că în scurt timp îşi istovise puterile, şi în tot timpul ăsta masculul rămăsese alături de ea, se agitase în jurul sforii undiţei şi se tot învârtise pe lângă femelă la suprafaţa apei. Stătuse tot timpul atât de aproape, încât bătrânul se temuse că o să taie sfoara cu coada lui ascuţită, ce semăna cu o coasă şi era cam la fel de mare. Cât timp bătrânul apucă femela, o trase cu cangea în barcă şi o lovi cu ciomagul, ţinând-o de partea mai aspră a maxilarului prelungit cu acea lance şi izbind-o în moalele capului până când peştele începu să capete o culoare ce aducea cu cea de pe spatele oglinzilor, iar apoi, ajutat de puşti, o ridică la bord, masculul rămase lângă barcă. După aceea, în vreme ce bătrânul curăţă sforile şi pregăti harponul, masculul sări sus de tot în aer, chiar lângă barcă, vrând să vadă unde e femela, şi se scufundă în mare, în adânc, lăsând să i se vadă aripioarele de culoarea levănţicii, adică înotătoarele pectorale, şi dungile late de pe piele, ce aveau aceeaşi culoare. Era frumos, îşi aminti bătrânul. Era frumos şi rămăsese pe loc.

„A fost lucrul cel mai trist pe care l-am văzut la ei”, se gândi bătrânul. „Puştiul s-a întristat şi el. I-am cerut amândoi iertare femelei şi apoi am tranşat-o repede.”

— Aş fi vrut să fie şi puştiul cu mine, spuse iar cu voce tare.

Se aşează pe scândurile rotunjite ale prorei şi simţi în încordarea sforii ţinute peste umeri forţa peştelui ăluia mare, ce se îndrepta fără şovăire spre cine ştie ce ţel al lui.

„Dar dintr-odată, din pricina vicleniei mele, s-a văzut silit să aleagă”, se gândi bătrânul.

„El ar fi putut alege să rămână în apele adânci şi întunecate, ferit de orice capcane, şiretlicuri şi viclenii. Eu am ales să vin aici şi să-l găsesc înaintea oricui altcuiva. Înaintea

oricărui om de pe lumea asta. Acum suntem legaţi unul de altul. Suntem legaţi încă de la prânz. Şi nu-i nimeni să ne ajute – pe niciunul din noi."

„Poate că n-ar fi trebuit să mă fac pescar", se gândi el. „Dar pentru asta m-am născut. Trebuie să-mi aduc aminte neapărat să mănânc tonul ăla când se luminează de ziuă."

Cu puţin timp înainte să se facă ziuă, ceva muşcă la una din momelile din spatele bătrânului. Auzi cum băţul se scufundă în apă şi cum sfoara începe să se deruleze rapid peste copastia bărcii. Îşi desfăcu pe întuneric teaca de la cuţit şi, luând toată povara peştelui celui mare pe umărul stâng, se aplecă şi tăie sfoara pe lemnul copastiei. Apoi tăie şi celelalte sfori de undiţă de pe lângă el şi, tot pe întuneric, înnodă capetele mosoarelor păstrate ca rezervă. Lucră cu îndemânare, folosindu-se de o singură mână, şi când strânse nodurile, ţinu cu piciorul mosoarele, ca să le împiedice să se desfăşoare. Acum avea şase mosoare de rezervă. Avea câte două de la fiecare sfoară de undiţă pe care o retezase şi încă două de la undiţa din care îi furase momeala un peşte. Şi toate erau legate unul de altul.

„După ce se face ziuă, o să mă întind până la undiţa lansată la şaptezeci de metri, o să-i tai sfoara şi ei şi o s-o leg şi pe ea de mosoarele de rezervă", medita el. „O să pierd aşa vreo trei sute şaizeci de metri de *cardel* catalan de calitate, cu tot cu cârlige şi plumbi. Toate pot fi înlocuite. Dar cine-mi înlocuieşte mie peştele ăsta dacă prind alt peşte care mi-l alungă? Nici nu ştiu ce peşte mi-a muşcat din undiţă mai înainte. Putea să fie un marlin, un peşte-cu-spadă sau un rechin. Nici n-am apucat să-l simt. A trebuit să scap de el mult prea repede."

Atunci rosti cu voce tare:

— Aş fi vrut să fie şi puştiul cu mine.

„Dar nu-i cu tine", se admonestă bătrânul. „Nu te ai decât pe tine şi de-acum, că-i întuneric au ba, ai face bine să te întinzi cumva până la ultima undiţă, să tai sfoara şi să legi şi cele două mosoare de rezervă."

Aşa şi făcu. Îi venea greu să lucreze pe întuneric, iar la un

moment dat peştele se smuci înainte, astfel că bătrânul se pomeni trântit cu faţa în jos şi se alese cu o tăietură sub ochi. Sângele îi curse puţin în jos pe obraz. Dar se coagulă şi se uscă înainte să îi ajungă pe bărbie, iar bătrânul se chinui să se întoarcă la prora, unde se aşeză pe scândurile bărcii, îşi aranja mai bine sacul pe spate, îşi potrivi sfoara cu grijă, în aşa fel încât să îi traverseze altă porţiune a umerilor, şi în timp ce ducea pe umeri greutatea peştelui ancorat, măsură cu grijă forţa cu care trăgea acesta, iar apoi îşi trecu palma prin apă, ca să îşi dea seama de viteza cu care înainta barca.

„Mă întreb ce l-a făcut să sară aşa”, se gândi el. „Poate că sfoara a alunecat peste coama spinării lui imense. Sunt convins că pe el nu-l doare spinarea la fel de tare ca pe mine. Dar n-o să poată trage barca aşa, veşnic, oricât de mare ar fi dihania. Şi de-acum am scăpat de orice mi-ar fi putut face probleme şi am o rezervă zdravănă de sfoară. Nici n-aş putea să cer mai mult.”

— Măi peşte, zise bătrânul cu glas blând. O să stau cu tine până mor.

„Iar el bănuiesc că o să stea cu mine”, îşi zise şi aşteptă să se facă lumină. Acum, înainte de venirea zorilor, se făcuse frig, aşa că bătrânul se lipi de lemnul bărcii, ca să se încălzească. „Pot să rezist atât cât rezistă şi el”, îşi spuse. Şi, la prima geană de lumină, sfoara se întinse, coborând în apă. Barca se mişca neabătut, iar când răsări cea dintâi rază de soare, ea coborî pe umărul drept al bătrânului.

— O ia spre nord, zise bătrânul. „Curentul trebuie să ne fi dus mult înspre est”, se gândi el. „Aş vrea să o ia şi el după curent. Asta ar arăta că oboseşte.”

Când soarele se ridică mai sus pe cer, bătrânul îşi dădu seama că peştele nu obosea. Nu exista decât un singur semn îmbucurător. După cât de înclinată era acum sfoara, se vedea că peştele înoată la o adâncime mai mică. Asta nu însemna neapărat că o să sară. Dar era posibil s-o facă.

— Dă, Doamne, să sară! exclamă bătrânul. Am destulă sfoară cât să-l ţin sub control.

„Poate că dacă aş încorda un pic mai tare sfoara, o să fac

să-l doară şi-atunci o să sară”, se gândi el. „Acum, că s-a făcut ziuă, ar fi bine să sară, ca să-şi umple cu aer sacii ăia pe care-i are de-a lungul spinării, şi-atunci n-o să se mai poată duce să moară în adânc.”

Încercă să mai sporească tensiunea, dar încă din momentul în care prinsese peştele în cârlig sfoara era deja atât de încordată, încât stătea să plesnească, aşa că atunci când se lăsă pe spate şi vru să tragă de ea, simţi cât de tare era şi îşi dădu seama că nu are cum s-o mai tragă spre el. „În niciun caz nu trebuie să smucesc de ea”, se gândi el. „Fiecare smucitură lărgeşte tăietura pe care i-o face cârligul şi mai apoi, atunci când o să sară, s-ar putea smulge din el. Dar, oricum, mă simt mai bine acum că e soare. De data asta nici măcar nu trebuie să mă uit la el.”

De sfoară se prinseseră nişte ierburi galbene, dar bătrânul ştia că nu făceau altceva decât să îngreuieze povara peştelui, aşa că se bucură. Algele astea galbene din golf iscaseră în timpul nopţii lumina fosforescentă din apă.

— Să ştii tu, măi peşte, că eu te iubesc şi te respect mult de tot, spuse cu glas tare. Dar până la sfârşitul zilei o să te omor negreşit.

„Sper să fie aşa”, îşi zise el.

O păsărică se apropie de barcă, venind dinspre nord. Era o pasăre cântătoare mică[13], ce zbura foarte jos, deasupra apei. Bătrânul îşi dădu seama că era grozav de ostenită.

Pasărea se îndreptă spre pupa bărcii şi se opri să se odihnească acolo. Apoi se învârti pe lângă capul bătrânului şi se aşeză pe sfoară, unde păru că se simte mult mai confortabil.

— Câţi ani ai? i se adresă bătrânul păsăricii. E prima ta călătorie?

Cât vorbi el, pasărea îl fixă cu privirea. Era atât de obosită, încât nici măcar nu mai cercetă sfoara. Ţopăi nesigură de-a lungul ei până când picioruşele sale delicate o prinseră strâns.

[13] În original *warbler* (engl.). Probabil că e vorba de *Dendroica striata,* o pasăre maronie cu dungi albe şi negre, care trăieşte în nordul continentului american. Este o pasăre des întâlnită în Canada, Alaska şi în zona Marilor Lacuri. Iarna migrează în America de Sud.

— E ţeapănă, îi spuse bătrânul. E prea ţeapănă. Dar tu n-ar trebui să fi atât de obosită după o noapte în care n-a bătut vântul. Altfel ce-o să se aleagă de păsări?

„Şoimii”, îşi zise el. „Şoimii vin pe mare ca să dea peste ele.” Dar nu-i pomeni nimic păsării din faţa lui, care oricum nu-l putea înţelege şi care o să afle foarte curând cum stă treaba cu şoimii.

— Stai şi te odihneşte ca lumea, păsărico, zise el. Apoi porneşte la drum şi încearcă-ţi norocul, aşa cum face orice om, pasăre sau peşte.

Vorbitul îi mai dădea curaj, fiindcă pe timpul nopţii îi înţepenise spatele şi-acum îl durea tare de tot.

— Rămâi acasă la mine dacă vrei, păsărico, adăugă el. Îmi pare rău că nu pot să ridic vela şi să te duc la mal chiar acum, că s-a pornit şi vânticelul ăsta. Dar sunt cu un prieten.

Chiar în clipa aceea peştele se smuci brusc, prăvălindu-l pe bătrân jos, la prora, şi l-ar fi târât chiar peste bord dacă acesta nu s-ar fi ţinut tare şi n-ar fi dat drumul la un pic de sfoară.

Când sfoara zvâcnise, pasărea îşi luase zborul, iar bătrânul nici măcar nu apucă s-o vadă plecând. Prinse atent sfoara cu mâna dreaptă şi observă că palma îi sângera.

— S-ar putea să-l fi rănit ceva, zise el cu voce tare şi trase iar sfoara spre el, ca să vadă dacă nu putea dirija cumva peştele.

Dar când ajunse la momentul decisiv, se opri şi se aşeză iarăşi în aceeaşi poziţie, ţinând sfoara la fel de încordată ca şi înainte.

— Acuma ştii şi tu, peşte, cum stă treaba, zise el. Şi Dumnezeu mi-e martor că o ştiu şi eu.

Apoi îşi roti privirea, căutând pasărea, fiindcă i-ar fi făcut plăcere să aibă pe cineva cu el. Pasărea dispăruse.

„N-ai stat mult”, se gândi bărbatul. „Dar pe drum, până să ajungi la ţărm, o să ai parte de greutăţi mai numeroase decât o să am eu. Cum de-am lăsat peştele ăsta să mă rănească doar dintr-o smucitură repezită? S-ar zice că mă prostesc de tot. Sau poate că mă uitam la păsărica aia mică şi mă

gândeam la ea. De-acum o să fiu atent numai la treaba mea. Şi trebuie să mănânc şi tonul, ca să nu mă trezesc că mă lasă puterile.”

— Aş fi vrut să fie şi puştiul aici şi să-mi fi luat şi nişte sare cu mine, spuse el tare.

După ce îşi mută greutatea sforii pe umărul stâng şi îngenunche cu grijă, îşi spălă mâna în ocean şi o ţinu scufundată acolo mai bine de un minut, urmărind dâra de spumă pe care o lăsa în urmă şi şuvoiul de apă ce-i izbea neîncetat palma în timp ce barca înainta.

— A încetinit mult, zise el.

Bătrânului i-ar fi plăcut să-şi ţină mai multă vreme mâna în apa sărată, dar se temea ca peştele să nu facă iarăşi un salt brusc, aşa că se ridică, se propti bine pe picioare şi îşi ridică mâna în bătaia soarelui. Era doar o tăietură de la funie, una care îi ajunsese până în carne. Dar era în partea de palmă cu care lucra. Ştia că o să aibă nevoie de mâini până să termine treaba aici şi nu-i plăcea că s-a tăiat încă înainte să înceapă.

— Acum trebuie să mănânc tonul ăla mic, spuse el după ce apa de pe mână i se uscă. Pot să-l trag spre mine cu cangea şi să stau să-l mănânc liniştit aici.

Îngenunche şi ajunse cu cangea la tonul aruncat sub punte, după care îl trase spre el, ferindu-se să atingă mosoarele de sfoară. Ţinu iarăşi sfoara încordată pe umărul stâng, se rezemă pe braţul stâng şi pe palmă, scoase tonul din cârligul cangei şi puse cangea la loc. Fixă peştele, punând un genunchi pe el, şi tăie fâşii longitudinale de carne crudă, pornind din dosul capului înspre coada peştelui. Feliile de carne aveau formă de pană, iar bătrânul făcea tăietura de lângă şira spinării până sub burtă. După ce îşi tăie şase felii de carne, le întinse pe lemnul prorei, îşi şterse cuţitul de pantaloni şi, apucând scheletul tonului de coadă, îl aruncă peste bord.

— Nu cred că-s în stare să mănânc unul întreg, spuse el şi înfipse cuţitul într-una din feliile de carne roşiatică.

Simţi apăsarea fermă şi neschimbată a sforii undiţei şi un cârcel care îi prinse mâna stângă. Palma îi înţepenise aşa,

încleştată pe sfoara aspră, şi bătrânul se uită cu dezgust la ea.

— Ce fel de mână mai e şi asta? zise el. Foarte bine, înţepeneşte, dacă aşa vrei! Transformă-te într-o gheară! N-o să-ţi ajute la nimic.

„Hai, hai”, se gândi el şi se uită în jos, în apele întunecate, spre locul unde sfoara intra în adânc. „Acum mănâncă şi o să prinzi puteri şi în mână! Nu-i vina mâinii, iar tu ai petrecut atâtea ore cu peştele ăsta... Dar poţi să stai cu el o veşnicie. Hai, mănâncă tonul!”

Apucă o bucată de carne, şi-o vârî în gură şi o mestecă agale. Nu era rea la gust.

„Mestecă bine”, îşi zise bătrânul. „Stoarce toate sucurile din ea. N-ar fi rău dacă ai putea s-o mănânci cu lămâie, cu lămâie verde sau cu un pic de sare.”

— Cum te mai simţi tu, mână? îşi întrebă el palma, care-i înţepenise aşa de tare, c-ai fi zis că-i moartă. Pentru tine o să mănânc mai mult.

Mâncă şi cealaltă jumătate a feliei de carne pe care o tăiase în două. O mestecă foarte grijuliu şi apoi scuipă pielea.

— Ce mai zici acum, mână? Sau e prea devreme ca să-ţi dai seama?

Mai luă o bucată întreagă de carne, pe care începu s-o mestece.

„E carne de peşte vânos, plin de vlagă”, se gândi el. „Am avut mare noroc că l-am prins pe el şi nu dorada. Dorada e prea dulce la gust. Carnea asta nu-i dulce aproape deloc şi şi-a păstrat şi acum toată vigoarea.”

„Oricum, n-are sens să judec altfel decât practic”, îşi zise apoi. „Mi-ar plăcea să am şi nişte sare. Şi zău că nu ştiu dacă soarele o să usuce sau o să strice ce-a mai rămas din peşte, aşa că aş face mai bine să-l mănânc pe tot, chiar dacă nu mi-e foame. Peştele meu e calm şi neabătut. O să mănânc tot şi-atunci o să fiu pregătit.”

— Ai răbdare, mână, zise el. Pentru tine o fac.

„Mi-ar fi plăcut să-i pot da de mâncare peştelui”, medita bătrânul. „E fratele meu. Dar trebuie să-l omor şi trebuie să

îmi păstrez forţele, ca să pot s-o fac.” Şi înghiţi încetişor şi conştiincios toate bucăţile de carne în formă de pană.

Se îndreptă de spinare, ştergându-şi mâna de pantaloni.

— Să vedem, zise el. Ei, mână, poţi să-i dai drumul sforii, că o s-o dirijez eu doar cu dreapta până când încetezi cu prostiile astea.

Puse talpa piciorului drept pe sfoara grea, pe care până atunci o ţinuse mâna lui stângă, şi se lăsă pe spate, contra direcţiei în care trăgea peştele.

— Doamne-Dumnezeule, ajută-mă să scap de cârcel! zise el. Fiindcă nu ştiu ce-are de gând să facă peştele.

„Numai că el pare să fie liniştit. Şi pare să aibă un plan”, se gândi bătrânul. „Dar planul meu care-i? La al meu trebuie să improvizez, asta pentru că e un peşte aşa de mare. Dacă sare din apă, pot să-l omor. Dar stă acolo, la fund, de-o veşnicie. Asta înseamnă că o să stau şi eu cu el o veşnicie.”

Îşi frecă de pantaloni mâna îndurerată şi încercă să-şi dezmorţească degetele. Dar nu izbuti să desfacă palma strânsă. „Poate că o să se desfacă la soare”, îşi zise el. „Poate că o să se desfacă după ce-o să diger tonul ăla crud şi săţios. Dacă o să fiu silit să o desfac, o s-o desfac eu, indiferent ce-ar fi. Dar nu vreau s-o desfac acum, cu de-a sila. Las-o să se descleşteze singură şi să-şi revină atunci când crede ea de cuviinţă. La urma urmei, am tras mult prea tare de ea azi-noapte, când a trebuit să eliberez şi să deznod toate sforile de la undiţe.”

Bătrânul scrută cu privirea întinsul mării şi îşi dădu seama cât de singur era acum. Dar văzu şi reflexele prismatice în adâncurile apei întunecate, şi sfoara încordată dinaintea lui, şi strania unduire a calmului apei. Norii se adunau pe cer, vestind venirea alizeului, iar când pescarul se uită drept înainte, văzu un cârd de raţe sălbatice care zburau în formaţie pe fundalul cerului, deasupra apei, după care se împrăştiau şi se adunau iar în formaţie, şi îşi dădu seama că niciun om n-a fost vreodată singur pe mare.

Se gândi că unii bărbaţi se temeau când ieşeau cu vreo bărcuţă în larg şi nu mai izbuteau să vadă ţărmul şi-şi dădu

seama că aveau dreptate – asta în lunile când se făcea brusc vreme rea. Dar acum era anotimpul uraganelor, iar atunci când nu vine niciun uragan, vremea din anotimpul uraganelor e cea mai bună din an.

„Dacă vine vreun uragan şi eşti pe mare, vezi întotdeauna pe cer, cu multe zile înainte, semne c-o să vină. Cei de pe ţărm nu le văd pentru că nu ştiu la ce să se uite”, meditä bătrânul. „Probabil că uscatul face ca şi forma norilor să fie diferită. Dar acum nu vine niciun uragan.”

Se uită la cer şi văzu cum norii cumulus se adună ca nişte grămezi prietenoase de îngheţată, iar undeva, mult deasupra lor, se zăreau fulgii subţiri ai norilor cirrus, care se profilau pe cerul înalt de septembrie.

— O *brisa* uşoară, spuse el. Vremea-i mai bună pentru mine decât pentru tine, peşte.

Mâna stângă îi era încă înţepenită, dar o desfăcu încetişor.

„Mă înfurie grozav cârceii ăştia”, îşi zise. „Te vezi trădat de propriul tău corp. Dacă ai diaree din cauză că te-ai intoxicat cu nişte mâncare sau dacă vomiţi din pricina ei, te simţi umilit în faţa celor din jur. Dar un cârcel” – bătrânul îi spuse în minte *calambre*[14] – „te face să te simţi umilit mai ales atunci când eşti singur.”

„Dacă puştiul ar fi fost aici, ar fi putut să îmi maseze braţul şi să mi-l descleşteze de la cot în jos”, se gândi el. „Dar tot o să se descleşteze el.”

Cum ţinu de sfoară cu mâna dreaptă, simţi o schimbare în forţa de tracţiune încă înainte să vadă modificarea înclinaţiei ei în apă. Apoi, în timp ce ţinea bine de sfoară şi îşi plesnea mâna stângă de coapsă, cu gesturi rapide şi puternice, văzu cum sfoara se îndreaptă uşor în sus.

— Iese deasupra, spuse el. Haide, mână! Hai, te rog eu!

Sfoara se înălţă încet şi constant, după care oglinda oceanului se umflă brusc în faţa bărcii şi peştele ieşi la suprafaţă. Nu mai termina de ieşit şi apa îi şiroia pe ambele laturi ale corpului. Peştele strălucea în bătaia soarelui, capul şi spinarea îi erau de un mov întunecat, iar dungile de pe

[14] Crampă, cârcel (sp.)

părţile laterale, luminate de raze, păreau de un liliachiu deschis. Botul lui în formă de lance era lung cât o bâtă de baseball şi ascuţit la vârf, întocmai ca o spadă, iar peştele ieşi din mare în toată lungimea lui, după care se cufundă lin înapoi în ea, ca un săritor la trambulină. Bătrânul văzu lama imensă, ca o coasă, a cozii peştelui intrând şi ea în adâncuri, după care sfoara începu să se desfăşoare.

— E cu mai bine de juma' de metru mai lung decât barca, spuse bătrânul.

Sfoara se desfăşura repede, dar ritmic, iar peştele nu era speriat. Bătrânul încercă să ţină de sfoară cu amândouă mâinile exact atâta cât să nu ajungă peştele s-o rupă. Ştia că dacă nu îl sileşte să încetinească, dacă nu ţine funia tensionată, peştele ar putea să desfăşoare toată sfoara după el şi apoi s-o rupă.

„E un peşte măreţ şi trebuie să-l duc cu zăhărelul”, îşi spuse el. „Nu trebuie să-l las nicio clipă să ştie cât îl duc puterile, nici ce-ar putea face dacă ar vrea să scape. Să fiu eu în locul lui, aş da acum tot ce pot din mine şi aş lupta până când ceva s-ar rupe. Dar, slavă Domnului, peştii nu-s la fel de inteligenţi ca noi, cei care-i omorâm, chiar dacă sunt mai inimoşi şi mai înzestraţi decât noi.”

Bătrânul văzuse mulţi peşti mari la viaţa lui. Văzuse mulţi peşti care cântăreau peste jumătate de tonă şi până acum prinsese doi cam aşa de mari, dar niciodată când era singur. Acum era singur, nu mai vedea nici ţărmul şi era legat de cel mai mare peşte pe care îl văzuse vreodată, mai mare decât auzise el vreodată că ar putea exista, iar mâna stângă îi rămăsese în continuare la fel de strânsă ca ghearele încleştate ale unui vultur.

„Dar las' c-o să se desfacă”, se încuraja el. „O să se desfacă în mod sigur, ca să-mi ajute dreapta. Trei lucruri sunt înfrăţite aici: peştele şi cele două braţe ale mele. Trebuie să se desfacă. E sub demnitatea ei să rămână încleştată.” Peştele încetinise iar şi acum mergea în ritmul său cunoscut.

„Mă întreb de ce-o fi ieşit deasupra”, se gândi bătrânul. „A sărit din apă de parcă ar fi vrut să-mi arate cât de mare e. Ei

bine, acuma ştiu. Aş vrea să pot să-i arăt ce fel de bărbat sunt eu. Dar atunci mi-ar vedea şi mâna cu cârcelul. Lasă-l mai bine să creadă că sunt mai bărbat decât sunt şi aşa o să şi fiu. Aş vrea să fiu eu peştele", îşi mai zise el, „cu tot ce are el ca să lupte cu mine, pe când eu n-am decât voinţa şi inteligenţa mea".

Se aşează comod pe scândura bărcii şi se împacă liniştit cu suferinţa. Peştele înotă mai departe în acelaşi ritm, iar barca înainta încet prin apa întunecată.

Odată cu vântul ce începu să bată dinspre est, marea se agită uşor, iar la prânz mâna stângă a bătrânului se descleştă.

— Veşti proaste pentru tine, peşte, spuse el şi mută sfoara peste sacul care îi acoperea umerii.

Stătea comod, deşi suferea, numai că nu voia să recunoască nicidecum că suferă.

— Nu-s vreun credincios, zise el. Dar ca să prind peştele ăsta, o să zic de zece ori „Tatăl nostru" şi de zece ori „Bucură-te, Mărie" şi mă leg că dacă o să-l prind, o să merg în pelerinaj la Sfânta Fecioară din Cobre. Făgăduiesc s-o fac.

Începu să spună rugăciunile mecanic. Uneori se simţea atât de obosit, că nu mai reuşea să-şi aducă aminte cuvintele şi atunci începea să le spună repede, în aşa fel încât să-i vină automat pe buze.

„«Bucură-te, Mărie» e mai uşor de zis decât «Tatăl nostru» ", se gândi el.

— Bucură-te, Mărie, cea plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul trupului tău, Iisus. Sfântă Mărie, Maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi, păcătoşii, acum şi în ceasul morţii noastre. Amin.

Apoi adăugă:

— Preasfântă Fecioară, roagă-te pentru moartea peştelui ăstuia. Aşa minunat cum e el.

După ce îşi spuse rugăciunile şi se simţi mult mai bine, deşi suferinţa îl apăsa la fel de tare, ba poate chiar un pic mai zdravăn, se întinse peste lemnul prorei şi începu să-şi mişte

mecanic degetele mâinii stângi.

Soarele ardea de-acum tare de tot, deşi vântul începea să sufle blând.

— Mai bine aş pune o momeală nouă în undiţa aia mică de la pupa, spuse bătrânul. Dacă peştele se hotărăşte să mă mai ţină încă o noapte, atunci o să trebuiască să mai mănânc o dată, iar apa din sticlă s-a cam dus. Aici nu cred că aş putea prinde decât vreo doradă. Dar dacă o mănânc cât e încă proaspătă, n-o să fie tocmai rea. Mi-ar plăcea să văd că la noapte îmi sare în barcă un peşte zburător. Dar n-am nicio lumină cu care să-l ademenesc. Un peşte zburător e excelent când îl mănânci crud şi nici n-ar trebui să-l mai spintec. De-acum trebuie să-mi păstrez forţele. Isuse, habar n-aveam că-i atât de mare!

Continuă:

— Dar tot o să-l omor. Cu toată slava şi măreţia lui.

„Deşi e nedrept”, se gândi el. „Dar o să-i arăt ce poate să facă un bărbat şi câte poate îndura un bărbat.”

— I-am spus puştiului că-s un bătrân ciudat, spuse cu glas tare. Acum e momentul s-o dovedesc.

Zecile de mii de momente când o dovedise nu mai însemnau nimic. Acum urma s-o dovedească iarăşi. Fiecare ocazie era o nouă ocazie şi bătrânul nu se gândea niciodată la trecut atunci când ea se ivea. „Aş vrea să adoarmă şi el şi să adorm şi eu, ca să visez lei”, se gândi bătrânul.

„De ce leii sunt singurul lucru important care a mai rămas? Nu-ţi bate capul, moşule!” îşi zise apoi. „Stai liniştit acolo, pe scândură, şi nu te mai gândi la nimic. Peştele se trudeşte. Tu trudeşte-te cât mai puţin.”

Veni şi după-amiaza, iar barca înainta în continuare încet şi ferm. Dar acum briza dinspre est îngreuna truda peştelui, iar bătrânul plutea încet pe marea aproape calmă, simţind vag şi domol durerea de la sfoara ce-l apăsa pe spinare.

La un moment dat, în timpul după-amiezii, sfoara începu să se înalţe din nou. Dar peştele înota în continuare, doar că se ridicase puţin mai la suprafaţă. Lumina soarelui cădea pe braţul stâng al bătrânului, pe umărul şi pe spinarea lui. Astfel

îşi dădu el seama că peştele nu mai mergea spre nord, ci spre est.

Acum, când îl văzuse o dată, îşi putea imagina cum înoată prin apă, cu înotătoarele pectorale mov răsfirate ca nişte aripi şi despicând cu coada lui mare şi ţeapănă bezna apelor. „Mă întreb cât poate să vadă la adâncimea aia", îşi zise el. „Are nişte ochi imenşi, iar un cal poate vedea în întuneric, deşi are ochii mult mai mici. Odinioară vedeam şi eu foarte bine în întuneric. Nu dacă era întuneric absolut. Dar aproape ca o pisică."

Soarele şi faptul că îşi mişcase neîncetat degetele îi descleştaseră de-acum cu totul mâna stângă şi începu să tragă tot mai tare de sfoară spre el, încordându-şi muşchii spatelui, ca să schimbe puţin locul unde presiunea îl rănea.

— Dacă n-ai obosit, măi peşte, înseamnă că eşti foarte ciudat, zise bătrânul cu voce tare.

El se simţea foarte obosit şi ştia că în curând o să se lase noaptea, aşa că încercă să se gândească la altele. Se gândi la meciurile de baseball din ligile superioare, care pentru el erau *Gran Ligas,* şi îşi aminti că Yankees din New York jucau cu *Tigres* din Detroit.

„E deja a doua zi în care nu mai ştiu rezultatele de la *juegos*[15]*",* îşi spuse el. „Dar trebuie să fiu încrezător şi trebuie să mă arăt demn de marele DiMaggio, care face toate lucrurile perfect, chiar şi când are un pinten osos dureros la călcâi. Ce-i ăla un pinten osos?" se întrebă apoi bătrânul. *„Un espuela de hueso.*[16]Noi n-avem aşa ceva. Ar putea fi la fel de dureros ca pintenul unui cocoş de luptă înfipt în călcâiul cuiva? Nu cred c-aş fi în stare să îndur aşa ceva ori să-mi pierd un ochi – sau chiar amândoi ochii –, şi totuşi să lupt în continuare, aşa cum fac cocoşii de luptă. Omul nu înseamnă mare lucru în faţa păsărilor şi a fiarelor mari. Totuşi mi-ar conveni mai degrabă să fiu fiara asta de aici, din adânc, din bezna mării."

— Numai de n-ar veni rechinii, se gândi el cu voce tare.

---

[15] Jocuri, meciuri (sp.)

[16] Un pinten de os (sp.)

Dacă apar rechinii, Domnul să aibă milă de el şi de mine.

„Crezi că marele DiMaggio ar sta cu un peşte atâta cât o să stau eu cu ăsta?” se întrebă bătrânul. „Sunt sigur că da. Şi-ar sta chiar şi mai mult, fiindcă e tânăr şi în putere. Şi tatăl lui a fost şi el pescar. Dar nu l-ar supăra prea tare pintenul osos?”

— Nu ştiu, spuse cu voce tare. Eu n-am avut niciodată un pinten osos.

Pe când soarele începea să apună, bătrânul reluă în minte – ca să îşi întărească încrederea în el – faza aia din taverna din Casablanca, când se întrecuse în forţa braţului cu un negru imens din Cienfuegos, cel mai puternic bărbat de la docuri. Stătuseră o zi şi o noapte cu coatele puse pe o linie trasă cu cretă pe masă, cu antebraţele ridicate şi cu palmele mâinilor încleştate zdravăn. Fiecare încerca să culce pe masă braţul celuilalt. S-au făcut o groază de pariuri, oamenii tot intrau şi ieşeau din încăpere în lumina lămpilor cu petrol, iar el se uita la braţul şi la pumnul negrului, dar şi la chipul lui. Au schimbat arbitrii din patru în patru ore după ce-au trecut primele opt, ca aceştia să poată dormi cu rândul. Amândurora le ţâşnise sânge de sub unghiile de la mâini şi s-au privit unul pe altul în ochi, şi-au privit palmele şi antebraţele, iar pariorii tot intrau şi ieşeau din încăpere, se aşezau pe scaunele înalte înşirate lângă perete şi se uitau la ei. Pereţii erau zugrăviţi într-un albastru aprins şi erau din lemn, iar lămpile proiectau pe ei umbrele amândurora. Umbra negrului era gigantică şi se deplasa pe perete atunci când curentul clătina flacăra lămpilor.

Sorţii s-au tot schimbat de la unul la celălalt pe întreg parcursul nopţii, iar negrului i s-a dat să bea rom şi i s-au întins ţigări gata aprinse. Apoi, după romul băut, negrul s-a lansat într-un efort copleşitor şi la un moment dat i-a culcat braţul bătrânului – care pe atunci nu era bătrânul, ci era *El Campeon* Santiago – aproape opt centimetri. Dar bătrânul şi-a împins din nou braţul la mijloc, în poziţia neutră. În momentul acela a fost sigur că l-a învins pe negru, care era un om de treabă şi un atlet minunat. Iar în zori, atunci când pariorii au întrebat dacă n-ar trebui se declare meci egal, iar arbitrul a

clătinat din cap, bătrânul şi-a strâns toată forţa şi i-a împins mâna negrului din ce în ce mai jos, până când i-a lipit-o de masă. Partida începuse într-o duminică dimineaţa şi s-a încheiat într-o luni dimineaţa. Mulţi dintre pariori ceruseră să se declare meci egal, pentru că trebuiau să meargă la muncă, la docuri, ca să încarce saci de zahăr, sau la Compania Minieră Havana. Altfel tuturor le-ar fi plăcut să vadă cum se termină. Dar el terminase oricum şi chiar înainte ca vreunul dintre cei de acolo să trebuiască să se ducă la muncă.

Mult timp după aceea toată lumea l-a strigat Campionul, iar în primăvară a avut loc şi o revanşă. Dar nu s-a pariat cu prea mulţi bani, iar el a învins foarte uşor, fiindcă îi distrusese negrului din Cienfuegos încrederea în sine de la prima partidă. După aceea bătrânul a mai făcut câteva partide şi gata. Hotărâse că ar putea să înfrângă pe oricine dacă o voia suficient de tare şi mai hotărâse şi că îi făcea rău la mâna dreaptă, cu care pescuia. Încercase să facă nişte partide de antrenament cu braţul stâng. Dar braţul stâng îl trădase întotdeauna şi nu voia să facă ce îi spunea el să facă, aşa că nu avea încredere în el.

„De-acum soarele trebuie să mi-l fi încălzit ca lumea”, se gândi el. „N-ar trebui să îl mai apuce cârceii. Numai să nu se facă prea frig la noapte. Mă întreb ce-o să mai aducă şi noaptea asta.”

Un avion îi trecu pe deasupra capului, îndreptându-se spre Miami, şi bătrânul se uită cum umbra maşinăriei pune pe fugă bancurile de peşti zburători.

— La câţi peşti zburători sunt aici, ar trebui să fie şi dorade, zise el şi se lăsă pe spate, trăgând de sfoara undiţei, ca să vadă dacă nu reuşeşte să mai recupereze ceva în dauna peştelui.

Nu reuşi. Sfoara rămase tare şi zbârnâi, împroşcând stropi de apă, gata să se rupă. Barca alunecă încet înainte şi bătrânul se uită după avion până ce-l pierdu din vedere.

„Trebuie să fie foarte ciudat într-un avion”, se gândi el. „Mă întreb cum arată marea de la o asemenea înălţime? Dacă nu zboară prea sus, ar trebui să vadă peştii cu uşurinţă. Mi-ar

plăcea să zbor încet de tot la vreo trei sute de metri înălţime şi să văd peştele de-acolo de sus. Când lucram pe vasele de pescuit ţestoase, stăteam pe cruceta din vârful catargului şi chiar şi de la înălţimea aceea tot vedeam o grămadă. De-acolo doradele par mai verzi şi poţi să le vezi dungile şi părţile liliachii. Poţi să vezi cum înoată tot bancul de dorade. Cum se face că toţi peştii rapizi din adâncul mării au spinările liliachii şi de obicei mai au şi dungi şi pete liliachii? Sigur că doradele par verzi, fiindcă de fapt sunt aurii. Dar când vin să caute de mâncare şi-s cu adevărat flămânde, pe amândouă laturile le apar dungile alea mov, ca la un marlin. Oare furia sau viteza mai mare cu care înoată să fie de vină că apar?”

Chiar înainte să se întunece de-a binelea, pe când treceau pe lângă o insulă mare de sargase plutitoare, care se tot înălţa şi cobora, unduind şi vălurindu-se, de parcă oceanul ar fi făcut dragoste cu cineva sub o pătură galbenă, o doradă a muşcat la undiţa cea mică. O văzu abia când peştele făcu un salt prin aer, lucind ca aurul în bătaia ultimelor raze ale soarelui, în timp ce zvâcnea şi se zbătea sălbatic deasupra apei. Dorada făcu încă un salt, apoi încă unul şi încă unul, ca într-un exerciţiu acrobatic al spaimei, iar bătrânul se îndreptă încet către pupa bărcii, se ghemui pe vine şi, ţinând de sfoara undiţei celei mari cu braţul şi palma mâinii drepte, trase dorada la bord cu mâna stângă, fixând sfoara cu talpa goală a piciorului stâng pe măsură ce o aduna. Când dorada ajunse să atârne la pupa, unde tot plonja şi se repezea dintr-o parte în alta, cuprinsă de disperare, bătrânul se aplecă peste marginea bărcii şi trase la bord alunecosul peşte auriu, cu pete liliachii. Fălcile doradei se închideau şi se deschideau rapid, muşcând spasmodic cârligul, iar peştele se tot izbea de fundul bărcii cu trupul lui lung şi neted, cu coada, cu capul, aşa că bătrânul luă ciomagul şi începu să-l lovească în ţeasta lui aurie şi strălucitoare până când creatura se porni să tremure şi-apoi încremeni.

Bătrânul îi scoase cârligul, puse în el altă sardea drept momeală şi aruncă undiţa în apă, după care se întoarse încet-încet la prora. Îşi spălă mâna stângă şi şi-o şterse de

pantaloni. Apoi îşi mută sfoara de la undiţa mare din mâna dreaptă în mâna stângă şi se spălă şi pe dreapta în ocean, uitându-se între timp la soarele ce se scufunda în apă şi la firul lung şi pieziş al undiţei.

— Nu s-a schimbat cu nimic, zise el.

Dar când urmări curgerea apei peste mâna lui, observă că era în mod clar mai lentă.

— O să leg vâslele laolaltă la pupa şi asta o să-l mai încetinească peste noapte, comentă cu voce tare bătrânul. Că e în stare s-o ţină tot aşa şi la noapte – dar şi eu.

Atunci îşi zise: „Ar fi bine să scot măruntaiele din doradă ceva mai încolo, ca să nu golesc carnea de sânge. Aş putea s-o fac mai târziu şi tot atunci să leg şi vâslele la pupa, ca să-l mai frânez. Deocamdată aş face mai bine să las peştele să stea liniştit şi să nu-l sâcâi prea mult tocmai acum, la apus. Apusul soarelui e un moment dificil pentru orice peşte”.

Îşi lăsă mâna să i se usuce în vânt, după care apucă sfoara undiţei cu ea, se puse într-o poziţie cât mai confortabilă şi se lăsă tras în faţă, întinzându-se peste scânduri, în aşa fel încât barca să preia şi ea jumătate din povară – sau chiar mai mult.

„Învăţ ce să fac”, medita el. „Cel puţin la partea de-acum. Şi mai adu-ţi aminte şi că el n-a mâncat nimic de când a înghiţit momeala, că e imens şi că are nevoie de multă hrană. Eu am mâncat un ton întreg. Mâine o să mănânc o doradă.” Bătrânul îi spunea *dorado.* „Poate că ar trebui să înghit puţin din ea atunci când o curăţ. O să fie mai greu de mâncat decât tonul. Dar, la urma urmei, nimic nu-i uşor.”

— Cum te mai simţi, peşte? întrebă el cu voce tare. Eu mă simt bine, mâna mea stângă s-a mai vindecat şi am mâncare pentru o noapte şi o zi. Trage barca, peşte!

Adevărul era că nu se simţea întru totul bine, fiindcă durerea pe care i-o provoca sfoara ce-i apăsa spatele aproape că depăşise stadiul de durere şi se transformase într-o amorţeală ce-l îngrijora. „Dar am suferit eu şi de altele mai rele”, se consolă el. „N-am decât o crestătură mică la o mână, iar cârcelul de la cealaltă mi-a trecut. Picioarele îmi sunt zdravene. Iar acum sunt în avantaj faţă de el în ceea ce

priveşte mijloacele de trai.”

Se făcuse deja întuneric, pentru că în septembrie se întunecă foarte repede după apusul soarelui. Bătrânul se întinse pe lemnul lustruit de la prora şi se odihni atât cât se putea. Răsăriră primele stele. Nu ştia numele de Rigel, dar văzu steaua aceea şi ştiu că în curând vor răsări toate celelalte, iar el va fi însoţit de toţi acei prieteni îndepărtaţi.

— Şi peştele mi-e prieten, zise el tare. În viaţa mea n-am văzut un asemenea peşte şi nici n-am auzit de vreunul la fel. Dar trebuie să-l ucid. Mă bucur că nu suntem siliţi să încercăm să ucidem stelele.

„Închipuie-ţi ce-ar fi dacă vreun om ar trebui să încerce în fiecare zi să ucidă luna”, îşi zise bătrânul. „Luna tot goneşte. Dar închipuie-ţi ce-ar fi dacă vreun om ar trebui să încerce în fiecare zi să ucidă soarele. Ne-am născut cu noroc.”

Apoi simţi că-i pare rău de peştele ăsta imens, care n-avea nimic de mâncare, însă chiar dacă îl căina în sinea lui, hotărârea de a-l ucide nu îi scăzu nicio clipă. „Câţi oameni s-ar putea hrăni din el!” se gândi. „Dar oare sunt ei vrednici să îl mănânce? Nu, bineînţeles că nu. După felul în care se comportă şi imensa lui demnitate, e clar că nimeni nu-i vrednic să mănânce din el.”

„Nu pricep lucrurile astea”, continuă să mediteze bătrânul. „Dar e bine că nu suntem nevoiţi să încercăm să ucidem soarele, luna sau stelele. Ne ajunge că trăim pe mare şi ne ucidem propriii noştri fraţi.”

„Acum trebuie să mă gândesc la nişte frâne. Ideea are şi riscuri, dar şi avantaje. Dacă peştele se străduieşte din toate puterile, dacă vâslele or să-l încetinească şi barca îşi pierde toată sprinteneala, aş putea să pierd şi eu atât de multă sfoară, încât să-mi scape. Sprinteneala bărcii ne prelungeşte suferinţa amândurora, dar tot ea e şi şansa mea de izbândă, fiindcă peştele poate goni mult mai tare şi până acum n-a făcut-o încă. Orice s-ar întâmpla, trebuie să scot măruntaiele din doradă, ca să nu se strice, şi să mănânc puţin din ea, ca să îmi păstrez vlaga.”

„O să mă odihnesc încă o oră şi-o să verific dacă peştele

mai e la fel de zdravăn şi de îndârjit, iar după aia o să mă întorc la pupa, ca să-mi fac treaba şi să mă hotărăsc ce şi cum. Între timp o să-l văd cum se comportă şi dacă dă vreun semn de schimbare. Vâslele sunt o şmecherie bună, dar a venit vremea să mă gândesc la izbândă. El e încă peşte, peşte în toată puterea cuvântului. Am văzut cum are cârligul prins în colţul gurii şi cum ţine gura strâns închisă. Chinul provocat de cârlig e floare la ureche. Chinul provocat de foame şi de lupta împotriva a ceva ce nu înţelege – ăsta-i esenţialul. Acum odihneşte-te, bătrâne, şi lasă-l pe el să trudească până îţi vine iar rândul şi ţie."

Se odihni preţ de ceea ce lui i se păru a fi vreo două ceasuri. Luna nu răsări până târziu şi bătrânul n-avea altă cale să afle cât era ora. De fapt odihna lui nici n-a fost odihnă decât comparativ. Umerii îi îndurau în continuare apăsarea sforii târâte de peşte, dar se prinsese cu mâna stângă de copastia de la prora şi transferă asupra bărcii o parte tot mai mare din forţa cu care trăgea creatura.

„Ce simplu ar fi dacă aş putea să leg sfoara!" se gândi el. „Numai că atunci peştele ar putea s-o rupă dintr-o smucitură scurtă. Trebuie să amortizez cu trupul meu forţa cu care trage şi să fiu pregătit tot timpul să-i dau sfoară cu amândouă mâinile."

— Numai că încă n-ai dormit, bătrâne, îşi spuse el cu voce tare. A trecut jumătate de zi şi jumătate de noapte, iar acum începe încă o zi şi tu n-ai dormit. Trebuie să ticluieşti ceva ca să poţi dormi un pic atâta timp cât peştele rămâne liniştit şi statornic. Dacă nu dormi, s-ar putea să ti se înceţoşeze mintea.

„Am mintea destul de limpede", se gândi. „Prea limpede. Îmi e la fel de limpede ca şi aştrii de pe cer, care-mi sunt fraţi. Totuşi trebuie să dorm. Şi ei dorm, şi luna şi soarele dorm şi chiar şi oceanele dorm uneori, în anumite zile, când nu sunt curenţi şi totul e calm şi netulburat."

„Dar adu-ţi aminte să te culci", îşi mai zise el. „Sileşte-te să o faci şi gândeşte-te la o metodă simplă şi sigură ca să asiguri sforile. Acum întoarce-te şi pregăteşte dorada. E prea riscant

să fixezi vâslele pe post de frână dacă trebuie să te culci.”

„M-aş putea descurca şi fără somn”, se gândi bătrânul. „Numai că e prea periculos.”

Se apucă să se strecoare înapoi la pupa, mergând pe coate şi pe genunchi şi având grijă să nu smucească sfoara, ca să nu zgândăre peştele. „S-ar putea să fie şi el pe jumătate adormit”, îşi zise bătrânul. „Dar eu nu vreau să se odihnească. Trebuie să tragă până moare.”

Ajuns iar la pupa, se răsuci în aşa fel încât mâna lui stângă să-i menţină sfoara încordată peste umeri şi, cu mâna dreaptă, îşi scoase cuţitul din teacă. De-acum stelele străluceau pe cer, aşa că bătrânul văzu clar dorada. Înfipse cuţitul în capul peştelui şi îl trase afară de sub puntea de la pupa. Puse talpa peste trupul lui şi îl spintecă repede de la coadă până la capătul fălcii de jos. După aceea lăsă cuţitul jos şi evisceră peştele cu mâna dreaptă, golindu-l de măruntaie şi smulgându-i şi branhiile. Simţi că stomacul doradei era greu şi alunecos, aşa că îl despică, înăuntru erau doi peşti zburători. Erau proaspeţi, tari la pipăit, iar bătrânul îi aşeză unul lângă altul şi aruncă peste bord măruntaiele şi branhiile doradei. Ele se scufundară în apă, lăsând în urmă o dâră fosforescentă. Dorada era rece, şi acum, în lumina stelelor, luase o culoare gri-albicioasă, ca de lepră, iar bătrânul îi jupui pielea de pe o parte, ţinând piciorul drept pe capul peştelui. Apoi întoarse dorada pe partea cealaltă, jupui şi bucata rămasă şi desprinse cu cuţitul de pe oase fiecare jumătate, de la cap la coadă.

Aruncă oasele peste bord şi se uită să vadă dacă nu apărea vreun vârtej în apă. Dar nu zări decât lucirea scheletului de peşte scufundându-se lent. Atunci se întoarse, puse cei doi peşti zburători înăuntrul celor două fileuri de doradă, îşi vârî cuţitul înapoi în teacă şi se întoarse încetişor la prora. Spatele îi era gârbovit de apăsarea sforii ce i-l străbătea, iar în mâna dreaptă ducea carnea tăiată.

Întors la prora, bătrânul întinse cele două fileuri de doradă pe scândura bărcii, punând alături şi cei doi peşti zburători. Mută un pic sfoara, şi-o potrivi peste umeri şi se aşeză iar cu

mâna stângă pe copastia bărcii. Se aplecă peste marginea bărcii şi spălă în mare peştii zburători, urmărind viteza apei care-i trecea peste mână. Cum abia spintecase dorada, mâna îi deveni fosforescentă şi bătrânul se uită cum trece apa peste ea. Şuvoiul era mai slab, iar când îşi frecă dosul palmei de lemnul bărcii, i se desprinseră de ea nişte particule de fosfor care plutiră încet înspre pupa.

— E obosit sau se odihneşte, zise bătrânul. Acum hai să mă apuc şi eu să mănânc dorada asta şi după aia o să mă odihnesc şi-o să şi dorm puţin.

Sub cerul înstelat şi în noaptea din ce în ce mai răcoroasă, bătrânul înghiţi jumătate dintr-un file de doradă şi un peşte zburător, după ce îl goli de măruntaie şi îi îndepărtă capul.

— Ce peşte minunat este dorada dacă o mănânci gătită! exclamă el. Şi ce mizerabilă e când e crudă! Nu mă mai urc în viaţa mea în barcă fără sare sau lămâi verzi la mine.

„Dacă aş fi avut destulă minte, aş fi împroşcat nişte apă pe punte toată ziua şi când apa s-ar fi uscat, aş fi făcut rost de sare”, se gândi apoi. „Totuşi, pe de altă parte, n-am prins dorada decât aproape pe înserat. Oricum ar fi, tot neglijenţă se cheamă. Dar am mestecat-o bine şi nu mi s-a făcut deloc greaţă.”

Spre răsărit cerul se acoperea de nori şi stelele pe care le ştia bătrânul dispărură una câte una. Acum avea senzaţia că se deplasează printr-un gigantic canion de nori, iar vântul încetase să bată.

— Peste trei sau patru zile o să se facă vreme rea, zise el. Dar nu în noaptea asta şi nici mâine. Gândeşte-te acum ce să faci ca să dormi puţin, câtă vreme peştele e liniştit şi statornic.

Apucă strâns sfoara cu mâna dreaptă şi îşi lăsă coapsa peste palma mâinii, rezemându-se cu toată greutatea în lemnul punţii de la prora. Apoi îşi lăsă sfoara puţin mai jos pe umeri şi o strânse bine cu stânga.

„Atâta timp cât rămâne încleştată, mâna dreaptă o să ţină sfoara”, îşi spuse bătrânul. „Dacă se relaxează când dorm, mâna stângă o să mă trezească în clipa când sfoara începe să

se desfăşoare. Îi e greu mâinii drepte. Dar e obişnuită cu chinul. Chiar dacă dorm douăzeci de minute sau jumătate de oră, tot e bine.” Se întinse în faţă, încovrigându-se cu tot corpul pe lângă sfoară şi lăsându-se cu întreaga greutate pe mâna dreaptă, după care adormi.

Nu visă lei, ci un imens banc de marsuini, care se întindea pe vreo zece-cincisprezece kilometri şi era în timpul sezonului de împerechere, aşa că marsuinii făceau salturi mari în aer şi cădeau în aceeaşi adâncitură pe care o făcuseră în apă atunci când ţâşniseră afară.

Apoi visă că era în sat, la el în pat, şi că bătea un vânt rece dinspre nord, aşa că îi era frig, iar braţul drept îi amorţise, fiindcă îşi culcase capul pe el, nu pe pernă.

După aceea începu să viseze plaja lungă şi galbenă şi văzu cum primul leu coboară înspre ea în pragul înserării şi apoi veniră şi ceilalţi lei, iar bătrânul îşi odihnea bărbia pe lemnul prorei, acolo unde ancorase nava, şi, în vântul înserării, ce bătea dinspre mare, aştepta să vadă dacă or să mai vină şi alţi lei şi era fericit.

Luna se ridicase de mult pe cer, dar el dormea în continuare, peştele trăgea neabătut, iar barca aluneca prin tunelul de nori.

Îl treziră un zvâcnet al pumnului său drept, care îl pocni direct în obraz, şi sfoara, care îl arse de-a lungul braţului drept. Mâna stângă nu şi-o mai simţea, aşa că strânse de sfoară cât putu de tare cu dreapta, dar sfoara alunecă în continuare, în cele din urmă braţul lui stâng apucă sfoara şi bătrânul începu să ţină de ea, dar de-acum îl ardea pe spate şi toată povara rămase pe mâna stângă, care îl ustura rău de tot. Se uită în urma lui, la mosoarele de sfoară, şi văzu că se desfăşurau nestingherite. Chiar în clipa aceea peştele făcu un salt, ţâşnind măreţ din ocean, şi se prăvăli greoi înapoi în apă. Apoi făcu încă un salt şi încă unul, iar barca începu să gonească, deşi sfoara se desfăşura în continuare cu repeziciune şi bătrânul ţinea de ea până când simţea că e gata să se rupă şi abia atunci îi dădea drumul şi iarăşi o ţinea şi iar îi dădea drumul. Fusese târât până lângă prova, fusese

lipit de ea, ajunsese să-şi turtească obrazul de bucata de doradă tăiată şi nu putea să se mai mişte.

„Asta am aşteptat amândoi”, îşi zise el. „Păi, atunci hai să vedem care pe care.”

„Fă-l să plătească pentru sfoară”, se gândi bătrânul. „Fă-l s-o plătească.”

Nu vedea salturile peştelui, ci doar auzea cum se sparge oglinda apei şi plescăitul greu al peştelui atunci când acesta cădea înapoi. Viteza cu care se desfăşura sfoara îi rănea rău de tot carnea mâinii, dar bătrânul ştiuse dinainte că aşa o să păţească şi încerca să o lase să-i alunece peste părţile mai bătătorite ale pielii, ca să o împiedice să i se scurgă printre palme sau să-l taie la degete.

„Dacă puştiul ar fi aici, ar uda mosoarele cu sfoară”, îşi zise el. „Da. Dacă puştiul ar fi aici. Dacă puştiul ar fi aici.”

Sfoara se desfăşură, se desfăşură şi se tot desfăşură, numai că începu să lunece mai încet, iar bătrânul îl silea pe peşte să lupte din greu pentru fiecare centimetru. Reuşi să-şi scoată capul de lângă scândurile de la prova şi din bucata de peşte pe care o strivise cu obrazul. Apoi se puse în genunchi şi se ridică încet-încet în picioare. Dădea în continuare drumul la sfoară, dar din ce în ce mai puţin. Se strădui să se tragă în spate până într-un loc de unde să pipăie cu piciorul mosoarele de sfoară, pe care nu le putea vedea. Mai avea încă metri din belşug, iar de-acum peştele trebuia să se lupte şi cu forţa de frecare a întregii sfori desfăşurate prin apă.

„Da”, îşi spuse bătrânul. „De-acum a făcut mai bine de zece salturi, şi-a umplut sacii de pe spinare cu aer şi nu mai poate să se scufunde şi să moară în adâncuri, de unde eu nu-l pot scoate. În curând o să înceapă să înoate în cercuri şi atunci va trebui să îl obosesc. Mă întreb ce l-a stârnit aşa, dintr-odată? Oare să-l fi adus la disperare foamea sau s-o fi speriat de ceva din întunericul nopţii? Poate că i s-a făcut brusc frică. Numai că era un peşte atât de calm şi de puternic şi părea aşa de viteaz şi de sigur pe el... Ciudat.”

— Ai face mai bine să fii tu viteaz şi sigur pe tine, bătrâne, se apostrofă el. Îl controlezi iar, numai că nu eşti în stare să

aduni din sfoară. Dar aşteaptă încă un pic, că o să înceapă să facă cercuri.

Bătrânul ţinea acum peştele în undiţă cu braţul stâng şi cu umerii. Se aplecă şi luă puţină apă în căuşul palmei drepte, ca să îşi spele de pe obraz carnea fleşcăită a doradei. Se temea că ar putea să-i provoace greaţă, ar ajunge să vomite şi s-ar goli de vlagă. După ce se curăţă pe faţă, îşi spălă mâna dreaptă în apă, coborând-o peste copastie, după care o lăsă să-i atârne în apa sărată, timp în care se uită la primele raze de lumină ce se iţeau înainte de răsăritul soarelui. „Merge aproape spre est”, se gândi el. „Asta înseamnă că e obosit şi o ia în direcţia curentului. În curând o să fie nevoit să înoate în cercuri. Şi-atunci începe de-adevăratelea şi truda noastră.”

După ce decise că a stat destul cu mâna dreaptă în apă, o scoase din mare şi se uită la ea.

— Nu-i rău, comentă el. Iar la un bărbat durerea nu contează.

Apucă sfoara cu grijă, astfel încât să nu îi atingă niciuna din tăieturile proaspete, şi îşi schimbă centrul de greutate, ca să-şi poată lăsa şi mâna stângă în apă, de cealaltă parte a bărcii.

— Nu te-ai descurcat chiar aşa de rău pentru ceva atât de nevolnic, îi spuse el mâinii sale stângi. Dar a fost un moment în care nu te-am mai găsit.

„De ce nu m-am născut cu două mâini zdravene?” se gândi bătrânul. „Poate că e vina mea, fiindcă n-am antrenat-o cum se cuvine pe asta. Dar numai Dumnezeu ştie câte ocazii a avut şi ea să înveţe! Pe de altă parte, azi-noapte s-a descurcat binişor şi n-a făcut cârcei decât într-un singur rând. Dacă o apucă încă o dată, să laşi sfoara s-o reteze de tot.”

Când se gândi la asta, îşi dădu seama că n-avea mintea limpede şi îşi zise că ar fi trebuit să mai mestece puţin din carnea doradei. „Dar nu mai pot”, spuse în sinea lui. „Mai bine să fii cu mintea slăbită decât să rămâi fără puteri din cauza greţei. Şi ştiu că nu pot să-mi păstrez puterile dacă o mănânc după ce-am stat cu faţa în ea. O s-o păstrez aşa, în caz de urgenţă, până ce se strică. Dar acum e prea târziu ca să încerc să mă întăresc hrănindu-mă. Eşti prost!”, îşi

răspunse singur. „Mănâncă şi celălalt peşte zburător.”

Peştele era acolo, curăţat şi pregătit, aşa că îl culese cu mâna stângă şi îl mâncă, mestecându-i cu grijă oasele şi înghiţindu-l tot, până la coadă.

„E mai hrănitor decât aproape oricare alt peşte”, îşi zise el. „Cel puţin pentru soiul de vlagă de care am eu nevoie. De-acum am făcut tot ce mi-a stat în puteri. Las' să-nceapă să dea roată şi să-ncepem lupta.”

Când peştele începu să înoate în cerc, soarele se înălţa pe cer pentru a treia oară de când bătrânul plecase pe mare.

Nu putea să-şi dea seama după înclinaţia sforii dacă peştele chiar înota în cerc. Era prea devreme pentru aşa ceva. Simţi numai că tensiunea sforii a slăbit uşor şi începu să tragă încetişor de ea cu mâna dreaptă. Sfoara se încorda iar, ca şi până acum, dar exact atunci când atinse punctul în care ar fi urmat să se rupă, începu să se lase trasă spre el. Bătrânul îşi scoase umerii şi capul de sub apăsarea sforii şi începu să o adune cu grijă, fără să smucească. Trăgea cu amândouă mâinile, alternativ, legănându-se, şi încerca să se folosească cât mai mult de trup şi de picioare. Picioarele şi umerii lui obosiţi se balansau în ritmul legănat în care aduna sfoara.

— Face un cerc foarte mare, zise el. Totuşi înoată în cerc.

Dar apoi sfoara nu se mai lăsă adunată şi bătrânul trase până când văzu cum sar stropi de apă de pe ea în bătaia soarelui. După aceea sfoara începu să se deruleze din nou, iar bătrânul îngenunche, bombănind supărat, şi o lăsă să se desfăşoare încă o dată în apa întunecată.

— Acum face partea cea mai largă a cercului, spuse el.

„Trebuie să trag de ea din toate puterile”, hotărî atunci. „La fiecare ocol tensiunea o să mai micşoreze din cercul pe care-l face. Poate că într-o oră o să-l şi văd. Deocamdată trebuie să-l conving şi după aia să-l omor.”

Dar peştele continua să dea roată încet şi după două ore bătrânul era leoarcă de sudoare şi stors de puteri până în măduva oaselor. Numai că acum cercurile pe care le făcea prada sa erau mult mai mici, iar din felul în care stătea înclinată sfoara, bătrânul îşi dădu seama că peştele se

ridicase încet-încet în timp ce înota.

Vreme de o oră bătrânul văzu numai pete negre înaintea ochilor, iar sudoarea sărată îi intră în ochi şi în tăietura de deasupra ochiului şi de pe frunte. Nu se temea de petele negre. La forţa cu care trăgea de sfoară, erau ceva normal. Numai că de două ori simţi că îl ia cu leşin şi că ameţeşte, ceea ce îl îngrijoră.

— Nu se poate să o dau în bară şi să mor din pricina unui peşte ca ăsta! spuse el. Acum, că l-am adus atât de frumos până aici, dă-mi, Doamne, puterea să rezist! O să spun de o sută de ori „Tatăl nostru” şi de o sută de ori „Bucură-te, Mărie”. Numai că nu pot să le zic acum.

„Consideră că le-am spus”, rosti el în gând. „O s-o fac mai târziu.”

Exact în clipa aceea simţi o izbitură puternică şi o smucitură zdravănă la sfoara pe care o ţinea cu amândouă mâinile. Fusese ceva rapid, furios şi puternic.

„A lovit cu lancea aia a lui în agrafa cu vârtej”, se gândi el. „Trebuia să se întâmple şi asta. Trebuia s-o facă. Numai că asta l-ar putea stârni să sară, iar eu aş prefera să înoate în continuare în cercuri. De salturi era nevoie ca să ia aer. Dar de-acum fiecare salt poate să-i lărgească rana pe care i-a făcut-o cârligul undiţei şi să-l ajute să scape de cârlig.”

— Nu sări, peşte, zise el. Nu sări.

Peştele mai izbi agrafa cu vârtej de alte câteva ori şi de fiecare dată când smucea din cap, bătrânul îi mai lăsa un pic de sfoară.

„Nu trebuie să-i sporesc durerea mai mult decât o simte acum”, se gândi el. „A mea nu contează. Pe-a mea pot să mi-o stăpânesc. Dar pe el durerea l-ar putea face s-o ia razna.”

După o vreme peştele încetă să mai izbească în agrafa undiţei şi începu iarăşi să se învârtească încet în cerc. Bătrânul recupera de-acum constant din lungimea sforii. Dar simţi că îl apucă din nou leşinul. Luă cu mâna stângă puţină apă din mare şi şi-o turnă pe frunte. Apoi îşi mai turnă nişte apă şi începu să-şi maseze gâtul.

— N-am niciun fel de cârcei, spuse el. Peştele o să apară

imediat la suprafaţă, iar eu pot răbda. Trebuie să rabzi. Nici măcar nu te gândi să faci altfel.

Îngenunche la prora şi, preţ de o clipă, îşi trecu iarăşi sfoara peste spinare. „O să mă odihnesc acum, cât timp se învârteşte în cerc, şi după aceea, când o să se apropie, mă ridic şi am eu grijă de el”, hotărî bătrânul.

Ispita de a rămâne să se odihnească la prora şi de a lăsa peştele să mai dea un ocol de unul singur, fără să mai recupereze din sfoară, era foarte mare. Dar când tensiunea sforii îi dădu de înţeles că peştele se întorsese şi o lua spre barcă, bătrânul se ridică în picioare şi începu să tragă, balansându-se şi legănându-se, cu aceleaşi mişcări cu care adunase toată sfoara recuperată până acum.

„Sunt mai istovit ca niciodată”, îşi zise el. „Şi acum începe să bată alizeul. Dar asta o să mă ajute să-l mai păcălesc. Am mare nevoie de aşa ceva.”

— O să mă odihnesc la următoarea tură când iese deasupra, zise el. Mă simt mult mai bine. Şi după încă două sau trei ture o să-l înhaţ.

Îşi dăduse pălăria de paie mult pe ceafa şi se aplecase la prora, lăsând sfoara liberă, căci simţise că peştele se întoarce.

„Munceşte acolo, peşte!” zise el în gând. „O să pun mâna pe tine când o coteşti.”

Marea începuse să se agite zdravăn. Dar briza prevestea vreme bună şi bătrânul avea nevoie de ea ca să ajungă acasă.

— O să cârmesc pur şi simplu spre sud şi spre vest, spuse el. Un bărbat nu se pierde niciodată pe mare, iar insula e lungă.

Văzu peştele pentru prima oară atunci când acesta făcu al treilea ocol.

Mai întâi îl văzu ca pe o umbră întunecată, căreia îi trebui atât de mult timp până să treacă pe sub barcă, încât bătrânului nici nu-i veni să creadă că ar fi aşa de lung.

— Nu, zise el. N-are cum să fie chiar atât de mare.

Dar era chiar atât de mare şi când îşi termină ocolul, ieşi la

suprafaţă, la doar treizeci de metri de el. Bătrânul îi văzu coada ridicată deasupra apei. Era mai lungă decât tăişul unei coase mari şi liliachiul ei palid răsărea deasupra apei de un albastru închis. Stătea înclinată pe spate şi, cum peştele înota exact sub oglinda apei, bătrânul reuşi să-i distingă trupul imens şi dungile movulii care îl traversau. Aripioara dorsală a peştelui era lăsată în jos, iar giganticele sale înotătoare pectorale stăteau răsfirate larg.

Când peştele făcu ocolul, bătrânul izbuti să-i vadă ochii şi cele două remore cenuşii[17], peştii-parazit ce înotau în jurul lui. Uneori se ataşau de el. Uneori ţâşneau de lângă el. Alteori înotau fără grijă în umbra lui. Fiecare din ei avea mai bine de un metru lungime şi atunci când înotau repede, îşi ondulau tot trupul, precum anghilele.

Bătrânul transpira, dar dintr-un alt motiv în afară de căldura soarelui. La fiecare ocol calm şi placid pe care îl făcea peştele, el aduna tot mai multă sfoară şi era sigur că după alte încă două ture va avea ocazia să se folosească de harpon.

„Dar trebuie să-l aduc aproape, aproape, aproape...” îşi spuse el. „Şi să nu ţintesc la cap. Trebuie să-i nimeresc inima.”

— Stai calm şi ţin-te tare, bătrâne! se îmbărbăta el.

La următorul ocol spinarea peştelui ieşea din apă, dar bătrânul pescar era un pic cam prea departe cu barca. Peştele făcu încă o tură, dar rămase în continuare prea departe, numai că ieşi mai mult din apă, iar bătrânul era sigur că dacă mai recupera ceva din sfoară, o să-l poată aduce chiar în dreptul lui.

Îşi pregătise harponul de multă vreme. Mosorul lui de sfoară uşoară era pus într-un coş rotund, iar capătul îl legase zdravăn de babaua bărcii.

Peştele se apropia, completându-şi calm cercul. Arăta foarte frumos şi doar coada i se mişca. Bătrânul îl smuci de sfoară cât putu el de tare, ca să îl aducă mai aproape. Preţ de

[17] Specii de peşti cu trupul lung şi subţire şi cu un disc cu ventuză plasat pe cap, disc cu care se prind de peştii mari. Aici pare să fie vorba de o specie numită *Remora brachyptera.*

o clipă foarte scurtă peştele se răsturnă puţin pe o parte. După aceea se îndreptă iar şi începu un nou ocol.

— L-am mişcat, zise bătrânul. Aşadar, l-am mişcat!

Îl apucă iarăşi cu leşin, dar ţinu în frâu imensul peşte cu toate puterile ce-i rămăseseră. „L-am mişcat”, se gândi el. „Poate că de data asta pot să-l aduc până aici. Trageţi, mâini!” mai zise apoi în gând. „Ţineţi-vă bine, picioare! Rezistă, capule! Fă-mi un bine şi rezistă. Tu n-ai cedat niciodată. De-acum o să-l aduc eu aici, lângă mine.”

Dar atunci când trecu hotărât la treabă, începând să tragă de sfoară din toate puterile cu mult înainte ca peştele să ajungă în dreptul lui, acesta se smuci zdravăn într-o parte, după care se îndreptă şi se îndepărtă prin apă.

— Peşte! spuse bătrânul. Măi peşte, măi, tu oricum o să trebuiască să mori! Chiar trebuie să mă ucizi şi pe mine?

„Aşa n-am rezolvat nimic”, se gândi el. Gura îi era atât de uscată, încât nici nu era în stare să vorbească, dar în acel moment nu se putea întinde după apă. „De data asta trebuie să-l aduc lângă barcă. Nu mai fac faţă la multe ocoluri de-ale lui. Ba da, faci!” îşi răspunse tot el. „Întotdeauna faci faţă.”

La următorul ocol aproape că puse mâna pe el. Dar peştele se redresă şi se îndepărtă, înotând încet.

„Mă omori, peşte!” zise în gând bătrânul. „Însă ai tot dreptul. N-am văzut niciodată o creatură mai mare, mai frumoasă, mai calmă sau mai nobilă decât tine, fratele meu! Vino şi ucide-mă. Nu-mi pasă cine omoară pe cine.”

„Acum ţi se întunecă mintea”, îşi spuse el. „Trebuie să rămâi cu mintea limpede. Rămâi cu mintea limpede şi arată că ştii să suferi ca un bărbat. Sau ca un peşte”, adăugă el.

— Limpezeşte-te, minte, spuse cu o voce pe care abia dacă şi-o auzi. Limpezeşte-te.

La fel se întâmplă şi la următoarele două ocoluri.

„Zău că nu ştiu”, se gândi bătrânul. De fiecare dată se simţise gata-gata să cedeze. „Zău că nu ştiu. Dar o să încerc încă o dată.”

Încercă încă o dată şi când trase peştele spre el, îl simţi cum cedează. Peştele se redresă şi se îndepărtă iarăşi,

înotând încet, cu coada lui mare fluturând prin aer.

„O să încerc iar”, îşi promise bătrânul, deşi mâinile îi erau de-acum moleşite şi nu mai izbutea să vadă clar decât când şi când.

Încercă din nou, dar nu se schimbă nimic. Aşa că se gândi – şi se simţi golit de vlagă înainte de a începe – „O să mai încerc o dată”.

Îşi strânse laolaltă toată durerea, toată mândria lui de mult pierdută şi toată vlaga rămasă, pornindu-se să înfrunte cu ele agonia peştelui, iar peştele se apropie, veni alături de el, înotă blând alături de el, aproape atingând cu botul lui în formă de lance scândurile bărcii, apoi începu să depăşească barca, lung, lat, masiv, argintiu, vărgat cu liliachiu şi interminabil în apa mării.

Bătrânul lăsă deoparte sfoara undiţei, puse talpa piciorului pe ea, înălţă harponul cât mai sus şi îl repezi în jos cu toată puterea de care era în stare – ba chiar cu mai multă putere, adunată atunci, pe loc –, înfigându-l în coasta peştelui, exact sub imensa lui aripioară pectorală, care se înălţa în aer la înălţimea pieptului unui om. Simţind cum fierul pătrunde în carne, se rezemă în el, îl împinse şi mai tare şi se lăsă cu toată greutatea pe el.

Peştele apăru la suprafaţă, viu, cu moartea înfiptă în el, şi se ridică mult deasupra apei, arătându-se cu toată lungimea şi lăţimea, în toată forţa şi splendoarea lui. Părea să atârne în aer, peste capul bătrânului din barcă. Apoi căzu în apă cu un plescăit care împroşcă valuri de apă peste bătrân şi peste toată barca.

Bătrânul simţi că îl ia cu leşin, că i se face rău, şi privirea i se împăienjeni. Dar dădu drumul funiei harponului şi o lăsă să-i alunece încet printre mâinile rănite, iar când izbuti să vadă ceva, zări peştele întors pe spate, cu burta lui argintie în sus. Coada harponului ieşea oblic din coasta peştelui, iar apa se colora de roşul sângelui ce i se scurgea din inimă. Mai întâi a fost o pată întunecată ca un banc răsărit în apa albastră, o apă de mai bine de un kilometru şi jumătate adâncime. După aceea s-a împrăştiat ca un nor. Peştele era argintiu şi ţeapăn

şi plutea pe valuri.

Santiago miji atent ochii, căci vederea lui slabă prinse o imagine fugară. Încolăci de două ori funia harponului în jurul babalei de la prora şi îşi lăsă capul în mâini.

— Să rămân cu mintea limpede, zise el către lemnul prorei. Sunt un bătrân obosit. Dar am omorât peştele ăsta, care îmi era frate, iar acum trebuie să fac muncă de ocnaş.

„Trebuie să pregătesc laţurile şi sfoara cu care să îl ancorez de barcă”, chibzui el. „Chiar dacă am fi fost doi şi aş fi umplut cu apă toată barca, să-l aduc aşa la bord, şi după aia aş fi golit-o, barca mea n-ar fi rezistat. Trebuie să pregătesc totul bine, ca după aia să-l ancorez bine de barcă, să-l remorchez, să ridic catargul şi să o pornesc spre casă.”

Începu să tragă peştele lângă barcă, ca să-l aibă aproape, să-i treacă o funie prin branhii, să i-o scoată prin gură şi să îi lege capul lângă prora. „Vreau să îl văd, să îl pipăi şi să-l simt”, îşi zise el. „El e norocul meu. Dar nu de-aia vreau să îl pipăi. Mi se pare că i-am simţit inima. Când m-am împins a doua oară în harpon. Acum trage-l aproape, leagă-l strâns, trece-i un laţ în jurul cozii şi altul peste mijloc şi gata, l-ai fixat de barcă.”

— La treabă, bătrâne, spuse el.

Luă o gură foarte mică de apă.

— Acum, că lupta s-a sfârşit, am de făcut o groază de muncă de ocnaş.

Privi în sus, spre cer, şi după aceea într-o parte, spre peştele lui. Se uită cu atenţie la soare. „Nu se poate să fi trecut cu mult de prânz”, se gândi. „Şi începe să bată şi alizeul. De-acum sforile de undiţă nu mai folosesc la nimic. O să le desfac eu iarăşi împreună cu puştiul când ajungem acasă.”

— Haide, peşte, zise el tare.

Dar peştele nu veni. Stătea pur şi simplu acolo, balansându-se pe valurile mării, aşa că bătrânul trase barca mai aproape de el.

Când ajunse exact în dreptul peştelui şi îi lipi capul de lemnul prorei, văzu cât era de mare şi nu-i veni să creadă.

Dar desfăcu de pe baba funia harponului, o trecu printr-una din branhiile peştelui, o scoase printre fălcile lui, făcu o buclă în jurul spadei de pe bot, apoi vârî funia prin cealaltă branhie, făcu încă o buclă în jurul botului peştelui, înnodă cele două capete ale funiei şi o legă zdravăn de babaua prorei. După aceea reteză funia rămasă şi se duse la pupa, ca să lege şi coada peştelui. Din argintiu cu liliachiu, cum era iniţial, peştele devenise doar argintiu, iar dungile căpătaseră aceeaşi nuanţă de violet palid ca şi coada. Erau mai late decât o palmă cu degetele răsfirate a unui bărbat, iar ochiul peştelui arăta la fel de detaşat ca şi oglinzile unui periscop sau ca un sfânt dintr-o procesiune religioasă.

— Numai în felul ăsta puteam să-l omor, spuse bătrânul.

Băuse nişte apă, aşa că se simţea mai bine. Ştia că peştele n-o să mai fugă, iar mintea îi era limpede. „După cum arată, are mai mult de şapte sute de kile”, se gândi el. „Poate chiar mult mai mult.” Şi dacă două treimi din greutatea lui ar fi carne şi ar lua şaizeci de cenţi pe kilogram?

— Aici mi-ar trebui un creion, zise el. Mintea nu mi-e chiar atât de limpede. Dar cred că azi marele DiMaggio ar fi mândru de mine. Eu n-am niciun fel de pinten osos. Dar mâinile şi spinarea mă dor îngrozitor.

„Mă întreb ce-i ăla un pinten osos”, îşi zise bătrânul. „Poate că avem aşa ceva şi nici nu ştim.”

Legă peştele de prova, de pupa şi de banca de la mijlocul bărcii. Era atât de mare, încât parcă ar fi ataşat alături o barcă mult mai mare. Tăie o bucată de sfoară şi legă spada peştelui de falca lui de jos, fixând-o în aşa fel încât să nu i se deschidă gura, iar barca să poată pluti cât mai lin. Apoi înălţă catargul, luă băţul pe care-l folosea drept vergă, puse ghiul[18] în partea de jos a catargului, vela peticită se desfăcu, barca începu să se mişte, iar bătrânul, pe jumătate culcat la pupa, o porni înspre sud-vest.

N-avea nevoie de busolă ca să ştie încotro e sud-vestul. Nu trebuia decât să simtă alizeul bătând şi vela întinsă pe catarg.

---

[18] Vergea de lemn sau de metal care se ataşează în partea de jos a catargului, în poziţie orizontală, şi de care se leagă vela.

„Ar fi bine să lansez o undiţă mică, cu o lingură, ca să încerc să prind ceva, să am de mâncare – şi de băut, cât să-mi umezesc buzele.” Dar nu izbuti să găsească lingură, iar sardelele i se stricaseră. Aşa că luă cangea, agăţă cu ea o mână de alge gălbui de golf, care pluteau pe lângă barcă, şi le scutură. Pe puntea bărcii, dintre ierburile de mare, căzură nişte creveţi minusculi. Erau mai bine de o duzină şi săltau şi ţopăiau acolo ca nişte purici de nisip. Bătrânul le smulse capetele, prinzându-le între degetul mare şi arătător, apoi îi mâncă, mestecându-le carapacele şi cozile. Erau foarte mărunţei, dar ştia că sunt hrănitori şi aveau gust bun.

În sticlă mai avea doar vreo două înghiţituri de apă şi bău jumătate de gură după ce înghiţi creveţii. Barca plutea bine, dacă stăteai să te gândeşti la greutatea ce-i îngreuna mersul, iar bătrânul o cârmea, ţinând echea sub braţ. Putea să vadă peştele şi nu trebuia decât să se uite la braţele sale şi să simtă prora lipită de spinare ca să-şi dea seama că totul se petrecuse aievea, că nu visa. La un moment dat, mai spre sfârşit, când se simţea foarte rău, s-a gândit că, poate, totul nu era decât un vis. Apoi, înainte de a se prăbuşi, când a văzut trupul peştelui ieşind din apă şi plutind nemişcat în cer, a fost sigur că aici era ceva teribil de ciudat şi nu i-a venit să creadă. În clipa aceea nu vedea bine, deşi de-acum vederea îi era la fel de bună ca întotdeauna.

În momentul ăsta ştia că peştele e acolo, iar mâinile şi spinarea lui nu erau un vis. „Mâinile se însănătoşesc repede”, îşi spuse el. „Le-am spălat rănile de sânge, iar apa sărată o să le vindece. Apa întunecată a golfului e cel mai bun medicament de pe lume. Nu trebuie decât să rămân cu mintea limpede. Mâinile şi-au făcut treaba şi acum plutim bine. Cu gura închisă şi coada ţeapănă înălţându-se şi coborând pe valuri, plutim ca nişte fraţi.” Mintea începu să i se tulbure uşor şi se gândi: „Oare el mă duce pe mine la mal sau eu îl duc pe el? Dacă l-aş trage după mine, n-ar mai fi nicio îndoială. Nici dacă peştele ar fi înăuntru, în barcă, cu toată măreţia nimicită, n-ar mai fi nicio îndoială. Numai că plutim alături, ancoraţi unul de altul”, se gândi bătrânul. „Dar

lasă-l să mă ducă el, dacă aşa îi place. M-am dovedit mai bun ca el doar fiindcă l-am păcălit şi n-a vrut să-mi facă niciun rău.”

Plutiră fără probleme. Bătrânul îşi tot înmuia mâinile în apa sărată şi încerca să îşi păstreze mintea limpede. Deasupra lor, sus de tot, atârnau nori cumulus şi destui nori cirrus, astfel încât bătrânul îşi dădu seama că briza o să bată toată noaptea. Se uita sistematic la peşte, ca să se asigure că era aievea. Asta se întâmpla cu o oră înainte să-l atace primul rechin.

Rechinul n-a fost o întâmplare. Ieşise din adâncurile profunde ale apei în momentul în care norul întunecat de sânge se liniştise şi se împrăştiase în apa adâncă de un kilometru şi jumătate. Rechinul ţâşnise la suprafaţă extrem de repede şi fără nicio urmă de teamă, aşa că sparse suprafaţa albastră a apei şi apăru în bătaia soarelui. Căzu înapoi în mare, adulmecă mirosul şi se porni în urmărirea bărcii şi a peştelui.

Uneori pierdea urma mirosului. Dar o prindea iarăşi imediat sau dădea peste o dâră slabă şi înota repede şi îndârjit după ea. Era un rechin mako imens, clădit astfel încât să poată înota la fel de iute ca şi cel mai rapid peşte din mare, şi toată făptura lui era frumoasă, în afară de fălci. Avea spinarea la fel de albastră ca a peştelui-cu-spadă, burta argintie şi pielea netedă şi elegantă. Avea aceeaşi formă ca un peşte-cu-spadă, cu excepţia fălcilor lui masive, pe care şi le ţinea încleştate în timp ce înota năvalnic exact sub oglinda apei, cu înotătoarea dorsală superioară despicând neabătută valurile, înăuntrul buzelor duble ale fălcilor, pe care şi le ţinea lipite, toate cele opt rânduri de dinţi îi stăteau înclinate spre interior. Nu erau de forma obişnuită, piramidală, ca la majoritatea rechinilor. Semănau cu degetele mâinii unui om atunci când sunt încleştate ca nişte gheare. Erau aproape la fel de lungi ca degetele bătrânului şi aveau marginile ascuţite şi tăioase, ca nişte lame, pe ambele părţi. Era un peşte modelat în aşa fel încât să se hrănească cu toţi peştii din mare şi era atât de rapid, de puternic şi de bine înarmat, încât nu avea niciun alt

duşman. Simţi cum mirosul devine mai proaspăt, aşa că acceleră, iar înotătoarea lui dorsală albăstruie despică în continuare apa.

Când bătrânul îl văzu că se apropie, îşi dădu seama că era exact rechinul care nu se teme de nimic şi care o să facă exact ce îşi doreşte. Îşi pregăti harponul şi legă funia de el, timp în care se uită cum rechinul se apropie. Funia era scurtă, fiindcă îi lipsea bucata pe care o tăiase ca să ancoreze peştele.

Acum mintea bătrânului era limpede şi zdravănă, iar el era plin de hotărâre, numai că nu-şi făcea prea multe speranţe. „Era prea frumos ca să dureze”, se gândi el. În timp ce urmărea rechinul ce se apropia, aruncă o privire la peştele imens. „Ar fi putut la fel de bine să fie şi-un vis”, îşi zise atunci. „Nu-l pot opri să mă atace, dar poate că-l pot învinge. *Dentuso*[19]*”,* i se adresă el în gând fiarei. „Te-a făcut maică-ta fără noroc!”

Rechinul se apropia repede de pupa şi când se repezi la peşte, bătrânul îi văzu gura deschisă, privirea stranie şi fălcile clămpănind zgomotos şi muşcând din carnea de deasupra cozii. Capul rechinului era ieşit din apă şi spinarea îi răsări şi ea la suprafaţă, iar bătrânul auzi sunetul făcut de pielea şi carnea sfâşiate de pe imensul peşte şi atunci izbi cu harponul în jos, în capul rechinului, înfigându-l într-un loc în care linia ce-i unea ochii se intersecta cu linia ce-i pornea de la bot în sus. Liniile acelea nu existau în realitate. Nu exista decât un cap masiv, albastru şi ascuţit, nişte ochi mari şi clămpănitul fălcilor ce se împingeau şi înfulecau totul. Dar acolo era locul creierului şi acolo îl lovi bătrânul. Îl lovi cu braţe încleiate de sânge şi înfipse harponul cu toată puterea pe care o mai avea. Îl lovi fără să-şi facă speranţe, dar cu hotărâre şi cu o răutate nestăvilită.

Rechinul se răsuci, iar bătrânul văzu că ochiul i se golise de viaţă, după care fiara se răsuci încă o dată, încâlcindu-se în două bucle ale funiei. Bătrânul ştia că rechinul era mort, dar fiara nu voia să accepte aşa ceva. Şi apoi, cu burta în sus, cu

[19] Aproximativ „dinţosul” (sp.), nume dat rechinilor din această specie.

coada biciuind apa şi cu fălcile clămpănind, rechinul începu să spintece marea exact ca o barcă cu motor. Acolo unde izbea el cu coada, apa se albea, iar trei sferturi din trupul animalului erau în mod clar deasupra apei. După aceea funia se întinse, zbârnâi şi plesni. Rechinul zăcu liniştit câtva timp la suprafaţă, iar bătrânul se uită lung la el. Animalul se scufundă încet-încet.

— A înhăţat vreo douăzeci de kile, spuse bătrânul cu voce tare.

„Şi mi-a luat şi harponul, şi tot restul de funie”, se gândi el. „Iar acum peştele meu sângerează din nou şi-or să vină şi alţii”. Nici nu se mai uită la peşte, fiindcă de-acum era mutilat. Când îl atacase rechinul, bătrânul simţise că parcă l-ar fi atacat pe el.

„Dar am omorât rechinul care mi-a atacat peştele”, îşi zise el. „A fost cel mai mare *dentuso* pe care l-am văzut vreodată. Şi martor mi-e bunul Dumnezeu că am văzut destui dintr-ăştia mari.”

„Era prea frumos ca să dureze”, îşi spuse apoi. „Acum mi-aş dori să fie un vis, să nu fi prins niciodată peştele ăsta şi să stau singur în pat, pe ziare.”

— Dar omul nu e făcut să fie înfrânt, declamă el. Un om poate fi distrus, dar nu înfrânt.

„Numai că tot îmi pare rău că am omorât peştele”, îşi continuă el gândul. „Acum vin vremuri grele şi nici măcar nu mai am harponul. *Dentuso* e crud, bine înzestrat, puternic şi inteligent. Dar eu am fost mai inteligent ca el. Sau poate că nu”, îl străbătu o îndoială. „Poate că am fost doar mai bine înarmat.”

— Nu te mai gândi, bătrâne! rosti el. Pluteşte înainte pe drumul pe care-ai luat-o şi ce-o fi, o fi.

„Dar trebuie să mă gândesc”, se gândi el. „Fiindcă asta e tot ce mi-a rămas. Asta şi baseballul. Mă întreb ce-ar fi zis marele DiMaggio despre felul cum am lovit rechinul în creier. N-a fost mare lucru. Orice bărbat ar putea s-o facă. Dar crezi că braţele mele sunt o piedică la fel de mare ca şi pintenii osoşi? N-am de unde să ştiu. N-am avut niciodată vreo

problemă cu călcâiele. Doar o dată m-a înţepat o pisică-de-mare, când am călcat pe ea în timp ce înotam. Mi-a paralizat piciorul stâng de la genunchi în jos şi era să mor de durere."

— Gândeşte-te la ceva vesel, bătrâne, se încuraja el. Cu fiecare minut care trece, eşti tot mai aproape de casă. Şi pluteşti mai uşor, doar ai pierdut douăzeci de kile!

Când ajunse în mijlocul curentului, îşi dădu seama foarte bine de cursul pe care îl puteau lua lucrurile. Dar de-acum nu mai putea face nimic.

— Ba da, pot, zise el tare. Pot să-mi leg cuţitul de una din vâsle.

Şi, ţinând echea sub braţ şi scota velei sub picior, exact asta făcu.

— Aşa, spuse el. Sunt totuşi un om bătrân. Dar nu sunt neînarmat.

Briza sufla acum din nou şi bătrânul plutea înainte neabătut. Se uita doar la partea de dinainte a peştelui şi speranţa îi renăscu întru câtva.

„E o prostie să nu speri", medita el. „Pe lângă asta, eu cred că e şi un păcat. Nu te gândi la păcat", îşi zise tot el. „Acum ai destule probleme, nu-ţi mai trebuie şi păcatul. Şi nici nu înţelegi ce-i păcatul."

„Nu înţeleg ce-i păcatul şi nu sunt sigur că într-adevăr cred în el. Poate că am păcătuit când am omorât peştele. Socotesc că da, chiar dacă am făcut-o ca să pot să îmi duc şi eu traiul şi ca să hrănesc o mulţime de oameni. Dar atunci orice e păcat. Nu te gândi la păcat. E mult prea târziu s-o faci şi-apoi există oameni care sunt plătiţi pentru aşa ceva. Lasă-i pe ei să se gândească la păcat. Tu te-ai născut să fii pescar, aşa cum peştele s-a născut să fie peşte. Sfântul Petru a fost pescar şi tot pescar a fost şi tatăl marelui DiMaggio."

Dar bătrânului îi plăcea să se gândească la toate lucrurile care aveau legătură cu el si, de vreme ce nu îşi adusese cu el nimic de citit şi nici aparat de radio, medita mult şi continua să se gândească la păcat. „N-ai omorât peştele numai ca să-ţi poţi duce traiul şi ca să îl vinzi pentru hrană", îşi zise. „L-ai omorât din mândrie şi fiindcă eşti pescar. L-ai iubit cât a fost

viu şi l-ai iubit şi după aceea. Dacă l-ai iubit, n-a fost un păcat că l-ai omorât. Sau e mai mult de-atât?”

— Gândeşti prea mult, bătrâne, zise iar cu voce tare.

„Dar ţi-a făcut plăcere când ai ucis acel *dentuso”,* medita el. „Îşi ducea traiul vânând peşte proaspăt, ca şi tine. Nu se hrănea cu hoituri şi nici nu era doar un ghem de pofte, cum sunt unii rechini. E frumos şi nobil şi nu se teme de nimeni şi nimic.”

— L-am omorât în legitimă apărare, spuse cu glas tare. Şi l-am omorât curat.

„Şi-apoi”, se gândi bătrânul, „toată lumea omoară pe toată lumea într-un fel sau altul. Pescuitul mă omoară în aceeaşi măsură în care mă ţine în viaţă”. După care îşi zise: „Puştiul mă tine în viaţă. Hai să nu mă păcălesc singur prea mult”.

Se aplecă peste marginea bărcii şi desprinse din peşte o bucată de carne de-acolo de unde muşcase rechinul. O mestecă şi îi constată calitatea şi gustul bun. Era consistentă şi suculentă, aşa cum e carnea, dar fără să fie în sânge. Nu era deloc aţoasă şi bătrânul îşi dădu seama că i s-ar oferi pe ea preţul cel mai bun de pe piaţă. Numai că nu avea cum să împiedice mirosul să se împrăştie în apă şi îşi dădu seama că îl aşteptau vremuri foarte grele.

Briza continua să sufle ca şi până acum. Se deplasase puţin către nord-est, iar bătrânul ştia ce însemna asta: n-o să înceteze. Se uită drept înainte, dar nu văzu nicio velă şi nici nu distinse silueta sau fumul vreunui vas mare. Nu se vedeau decât peştii zburători, care ţâşneau dinaintea provei pe ambele părţi ale bărcii ce înainta pe mare, şi peticele galbene de sargase. Nu se zărea nici măcar vreo pasăre.

Plutea deja de două ore, timp în care stătuse la pupa şi mestecase din când în când câte o bucată de carne din marlin, încercând să se odihnească şi să îşi adune puterile, când îl văzu pe primul din cei doi rechini.

— *Ay!* exclamă bătrânul.

Nu există niciun fel de traducere pentru acest cuvânt şi poate că nici nu-i de fapt decât sunetul pe care l-ar scoate involuntar un om când ar simţi cum pironul i se înfige în mâini

şi pătrunde în lemn.

— *Galanos*[20]*,* spuse el cu voce tare.

Remarcase a doua înotătoare, ce apărea în spatele celei dintâi. De fapt îi recunoscuse ca fiind rechini-tauri după înotătoarea lor maronie şi triunghiulară şi după felul în care măturau apa cu cozile. Prinseseră mirosul sângelui, deveniseră agitaţi şi, în idioţenia foamei lor imense, se înflăcăraseră atât de tare, încât tot pierdeau şi regăseau acel miros. Doar că se apropiau din ce în ce mai mult.

Bătrânul fixă pânza bărcii cu scota şi înţepeni echea în poziţie. Apucă vâsla cu cuţitul legat de ea. O înălţă cât mai încet, fiindcă mâinile rănite i se revoltau de durere. Deschise şi închise încetişor palmele, ca să şi le relaxeze. Le strânse zdravăn pe vâslă, ca să simtă toată durerea dintr-odată, să nu cedeze, şi se uită la rechinii ce se apropiau. Putea să le vadă capetele late, turtite, cu botul în formă de lopată, şi înotătoarele pectorale largi, cu vârful tivit cu alb. Erau rechini din aceia odioşi, împuţiţi, ucigaşi, care mâncau şi hoituri, iar când le era foame, erau gata să muşte şi din vâsla sau din cârma unei bărci. Rechinii de soiul lor erau în stare să reteze picioarele şi înotătoarele ţestoaselor când acestea dormeau la suprafaţa mării, iar dacă erau flămânzi, atacau şi un om aflat în apă, chiar dacă omul nu emana mirosul sângelui de peşte sau al mâzgii ce învelea peştii.

— *Ay!* repetă bătrânul. *Galanos.* Veniţi încoa', *galanos.*

Şi ei veniră. Dar nu aşa cum o făcuse rechinul mako. Unul din ei se răsuci şi dispăru din vedere, strecurându-se sub barcă, iar bătrânul simţi cum ambarcaţiunea începe să se zgâlţâie, căci bestia smucea şi trăgea de peşte. Celălalt se uită la bătrân cu ochii lui galbeni şi înguşti, iar apoi se apropie repede, cu jumătate din cercul fălcilor larg deschis, ca să atace peştele în locul unde se muşcase deja din el. Linia unde

---

[20] Specie de rechin cunoscută sub numele de rechin-taur *(Carcharhinus leucas).* E considerată o varietate foarte periculoasă de rechin. Răspândită în aproape toate apele planetei, este o creatură omnivoră şi nu ezită să atace omul. Una din trăsăturile caracteristice ale rechinului-taur este o a doua înotătoare dorsală, plasată în spatele celei dintâi şi de trei ori mai mică decât aceasta.

creierul se unea cu şira spinării se vedea clar pe spinarea şi coama capului său maroniu, aşa că bătrânul înfipse cuţitul legat de vâslă exact în locul unde se întâlneau. Îl scoase şi îl înfipse din nou, de data asta în ochii gălbui, ca de pisică, ai rechinului. Rechinul dădu drumul peştelui şi alunecă încet la fund, înghiţind bucata pe care o smulsese chiar în timp ce murea.

Barca se zgâlţâia în continuare din pricina prăpădului pe care-l făcea rechinul celălalt asupra peştelui, aşa că bătrânul dădu drumul scotei, pentru ca barca să se balanseze pe o parte şi să scoată rechinul de dedesubt. Când văzu animalul, se aplecă peste bord şi îl lovi. Nimeri doar carnea, iar cum pielea rechinului era tare, abia dacă reuşi să îl înţepe cu cuţitul. Durerea stârnită de lovitură îi cuprinse nu doar palmele, ci şi umărul. Dar creatura ieşi imediat cu capul la suprafaţă, iar bătrânul îl lovi exact în mijlocul ţestei sale turtite chiar în clipa în care botul îi răsări din apă şi apucă peştele. Apoi trase lama înapoi şi o înfipse încă o dată exact în acelaşi loc. Rechinul rămase cu fălcile agăţate în continuare de peşte, iar bătrânul îl înjunghie în ochiul stâng. Rechinul rămase tot agăţat de peşte.

— Nu? zise bătrânul şi împinse lama cuţitului între vertebrele cervicale şi creierul fiarei.

Acum cuţitul pătrunse uşor şi bătrânul simţi cartilajul despicându-se. Deplasă vâsla şi vârî lama între fălcile rechinului, ca să i le deschidă. Răsuci lama şi când acesta dădu drumul peştelui, spuse:

— Cară-te, *galano!* Du-te încet la fund, un kilometru, doi, cât o fi! Cară-te să-ţi vezi amicul – sau poate o fi maică-ta!

Bătrânul curăţă lama cuţitului şi lăsă vâsla jos, în barcă. Apoi găsi scota, puse vela în vânt şi dirijă iarăşi barca pe cursul ei normal.

— Probabil că au luat vreun sfert din el. Din carnea cea mai bună, spuse el cu voce tare. As vrea să fi visat şi să nu îl fi prins niciodată în cârlig. Îmi pare tare rău, peşte! Toate au ieşit pe dos.

Se opri şi refuză să se mai uite la peşte. Golit de sânge şi

spălat de ape, avea acum culoarea argintie a dosului unei oglinzi. Dungile încă i se mai vedeau.

— N-ar fi trebuit să ies atât de mult în larg, peşte, zise bătrânul. N-a fost bine nici pentru mine, nici pentru tine. Îmi pare rău, peşte!

„Ia fii atent”, îşi spuse el. „Uită-te la legătoarea cuţitului şi vezi dacă n-a fost tăiată. După aia vezi, ai grijă de mâini, fiindcă o să ai încă mult de lucru.”

— Bine-ar fi fost să fi avut o gresie pentru cuţit, zise bătrânul după ce verifică legătura de la capătul vâslei. Ar fi trebuit să-mi iau cu mine o gresie.

„Ar fi trebuit să-ţi iei multe lucruri”, îşi spuse. „Dar nu ţi le-ai luat, bătrâne. Acum nu-i tocmai momentul cel mai potrivit să te gândeşti la ce nu ai luat cu tine. Gândeşte-te ce poţi să faci cu ce ai.”

— Mă umpli de sfaturi bune! rosti el cu voce tare. Mi s-a acrit de ele.

În timp ce barca plutea înainte, bătrânul prinse echea cârmei sub braţ şi îşi înmuie amândouă mâinile în apă.

— Dumnezeu ştie cât o fi smuls ăsta, ultimul, comentă el. Dar acum barca-i mult mai uşoară.

Nu voia să se gândească la dedesubtul mutilat al peştelui. Ştia că fiecare dintre loviturile şi smuciturile rechinului însemnase o bucată de carne sfâşiată şi că acum peştele lăsa în apa mării o urmă lată cât o autostradă, cât s-o simtă toţi rechinii.

„Era un peşte din care un om ar fi trăit toată iarna”, îşi zise bătrânul. „Nu te gândi la asta. Stai numai şi odihneşte-te şi îngrijeşte-te să ai mâinile zdravene, ca să poţi apăra ce-a mai rămas din el. Cu mirosul care se împrăştie acum în apă, cel de sânge de pe mâinile mele nici nu mai contează. Şi-apoi nici nu sângerează cine ştie ce. N-am nicio tăietură cât de cât serioasă. Poate că sângerarea o să-mi împiedice mâna stângă să facă iarăşi cârcei.”

„La ce să mă gândesc acum?” se întrebă el. „La nimic. Nu trebuie să mă gândesc la nimic, ci să-i aştept pe urmăritori. Zău că mi-aş fi dorit să nu fie decât un vis. Dar cine ştie?

Poate că până la urmă o să iasă bine.”

Următorul care apăru a fost un rechin-taur singur. Veni ca un porc la troacă – asta dacă porcul ar fi avut o gură atât de mare, cât să poţi să-ţi vâri capul în ea. Bătrânul îl lăsă să muşte din peşte şi exact în clipa muşcăturii înfipse cuţitul legat de vâslă în creierul fiarei. Numai că rechinul se smuci brusc în spate, se rostogoli, iar lama cuţitului se frânse.

Bătrânul se aşează la cârma bărcii. Nu mai aruncă nici măcar o privire înspre rechinul masiv, care se scufunda încet în apă, văzându-se mai întâi la mărimea lui normală, apoi mic şi după aceea minuscul. Era ceva ce-l fascinase întotdeauna pe bătrân. Dar de data asta nici măcar nu se uită.

— Mi-a mai rămas cangea, zise el. Doar că n-o să-mi fie de niciun folos. Am şi cele două vâsle, şi echea, şi ciomagul ăsta scurt.

„De-acum m-au înfrânt”, se gândi. „Sunt prea bătrân ca să omor rechinii cu lovituri de bâtă. Dar atâta vreme cât mai am vâslele, ciomagul meu scurt şi echea, tot o să încerc.”

Îşi vârî iar mâinile în apă, ca să şi le umezească. Era după-amiază şi se făcea tot mai târziu, iar bătrânul nu mai vedea nimic altceva decât marea şi cerul. Din ceruri sufla un vânt mai puternic decât până acum şi el speră că în curând o să poată vedea ţărmul.

— Ai ostenit, bătrâne, zise el. Eşti ostenit pe dinăuntru.

Rechinii nu îl mai atacară decât abia după ce apuse soarele.

Bătrânul văzu înotătoarele maronii apropiindu-se de-a lungul urmei late pe care, cu siguranţă, peştele o lăsa în apă. Fiarele nici măcar nu adulmecau mirosul, înotau una lângă alta şi se îndreptau direct spre barcă.

Bătrânul pescar bloca echea, fixă vela cu scota şi căută ciomagul sub puntea de la pupa. Ciomagul era o coadă de vâslă ruptă pe care o retezase cu ferăstrăul. Era lung de vreo trei sferturi de metru.

Din pricina mânerului fostei vâsle, nu se putea folosi ca lumea de ciomag decât cu o singură mână, aşa că îl apucă strâns cu dreapta, îndoindu-şi şi dezdoindu-şi braţul, şi se uită

la rechinii care se apropiau. Erau amândoi *galanos.*

„Trebuie să-l las pe primul să muşte bine şi să-l lovesc în vârful botului sau fix în creştetul capului”, se gândi el.

Cei doi rechini înaintară împreună, iar când bătrânul văzu cum cel mai apropiat de el desface fălcile şi le înfundă în coasta argintie a peştelui, înălţă ciomagul mult deasupra capului şi lovi cu sete în creştetul lat al fiarei. Când ciomagul îi atinse capul, îi simţi duritatea elastică. Dar simţi şi tăria osului şi imediat ce rechinul se desprinse de peşte, îl lovi încă o dată, cu putere, în vârful botului.

Celălalt rechin tot muşcase şi muşcase şi se desprinsese de peşte, iar acum venea din nou, cu fălcile larg deschise. Când îl lovi, iar animalul închise botul, bătrânul apucă să vadă bucăţi din carnea peştelui atârnând albicioase pe la colţurile acelor fălci. Îşi luă avânt, se repezi şi îl izbi numai peste ţeastă. Rechinul se uită la el şi sfâşie carnea peştelui. Bătrânul trânti din nou ciomagul în capul bestiei atunci când rechinul se desprinse de peşte ca să înghită, dar nimeri doar în partea dură, elastică şi compactă.

— Vino-ncoace, *galano!* zise bătrânul. Mai vino o dată.

Rechinul veni vijelios, iar bătrânul îl lovi chiar când îşi închise fălcile. Îl lovi temeinic, ridicând ciomagul cât putea el de mult. De data asta simţi osul de la baza creierului şi îl izbi încă o dată în acelaşi loc, în vreme ce rechinul desprinse alene carnea de pe trupul peştelui şi se îndepărtă încet.

Bătrânul aşteptă, cu ochii ţintă, să-l vadă când se întoarce, dar niciunul din rechini nu mai apăru. Apoi îl observă pe unul din ei înotând în cercuri la suprafaţa apei. Nu văzu înotătoarea celuilalt.

„Nu trag speranţă că i-aş putea omorî”, se gândi el. „În vremurile mele bune aş fi putut. Dar i-am vătămat pe amândoi destul de rău şi cred că niciunul nu se simte foarte bine. Dacă aş fi avut un ciomag adevărat şi aş fi putut să lovesc cu amândouă mâinile, pe primul l-aş fi omorât cu siguranţă. Ba chiar şi aşa...”

Nu voia să se uite la peşte. Ştiu că jumătate din el fusese nimicit. Cât timp el se luptase cu rechinii, soarele dispăruse

sub linia orizontului.

— În curând se întunecă, zise bătrânul. Atunci ar trebui să văd luminile Havanei. Dacă m-am îndepărtat prea tare spre est, ar trebui să văd luminile de pe una din plajele noi.

„De-acum nu pot fi prea departe în larg”, chibzui el. „Sper că nu şi-a făcut nimeni prea multe griji. Bineînţeles, pe mine numai puştiul mă îngrijorează. Dar sunt sigur că el e încrezător. Mulţi dintre pescarii bătrâni or să-şi facă griji. Şi atâţia alţii... Trăiesc într-un oraş omenos.”

Peştelui nu mai avea cum să-i vorbească, fiindcă fusese schilodit mult prea rău. Atunci îi răsări în minte o idee.

— Jumătate de peşte, spuse el. Peşte care ai fost. Îmi pare rău că am ieşit prea mult în larg. Ne-am distrus – şi pe mine, şi pe tine. Dar am omorât mulţi rechini, noi doi, şi pe mulţi alţii i-am nenorocit. Câţi ai omorât la viaţa ta, bătrâne peşte? Nu porţi tu degeaba spada aia pe cap.

Îi plăcea să se gândească la peşte şi la ce-ar putea el să-i facă unui rechin dacă ar înota liber în mare. „Ar fi trebuit să-i retez spada şi să mă lupt cu ea”, se gândi bătrânul. Dar n-avea niciun topor la el şi nici cuţit n-avea.

„Dar dacă aş fi avut şi aş fi legat-o de capătul vâslei, ce armă ar fi fost. Atunci am fi luptat împreună împotriva lor. Ce-o să te faci acum, dacă vin la tine noaptea? Ce poţi să faci?”

— Luptă cu ei, zise el tare. O să lupt cu ei până la moarte.

Numai că acum, în întuneric, fără vreo lumină care să licărească pe undeva, doar cu vântul care bătea şi cu vela umflată care împingea barca, avu senzaţia că, poate, deja murise. Îşi împreună mâinile şi îşi atinse palmele una de alta. Nu erau moarte şi era de-ajuns să le deschidă şi să le închidă ca să simtă durerea vieţii. Se rezemă cu spatele de scândurile de la pupa şi îşi dădu seama că nu murise. I-o spuneau umerii lui.

„Mai am de spus şi toate rugăciunile alea pe care le-am promis dacă prind peştele”, îşi aminti el. „Doar că sunt prea obosit ca să le spun acum. Mai bine să iau sacul şi să-mi acopăr umerii.”

Stătea întins la pupa, ţinea cârma şi se uita să vadă dacă

apare vreo licărire pe cer. „Mi-a rămas jumătate din peşte”, se gândi bătrânul. „Poate că am noroc şi pot să ajung pe uscat cu jumătatea asta. Ar trebui să am un pic de noroc. Nu”, îşi spuse apoi. „Ţi-ai nenorocit norocul atunci când ai ieşit prea mult în larg.”

— Nu fi prost! exclamă el. Stai treaz şi ai grijă de cârmă. S-ar putea să mai ai încă mult noroc.

— Dacă ar fi un loc unde s-ar vinde, aş vrea să-mi cumpăr şi eu un pic, îşi răspunse singur.

„Şi cu ce să-l cumpăr?” se întrebă. „Aş putea să-l cumpăr cu un harpon pierdut, un cuţit rupt şi două mâini betege?”

— Ai putea, zise cu voce tare. Ai încercat să-l cumperi cu optzeci şi patru de zile pe mare. Şi era cât pe-aci să ţi-l vândă.

„Nu trebuie să mă gândesc la tâmpenii”, îşi spuse bătrânul. „Norocul e un lucru care apare în mai multe forme. Cine poate să-l recunoască? Totuşi aş lua un pic, în orice formă ar fi, şi aş plăti cât mi s-ar cere. As vrea să văd luminile licărind”, îşi mai zise el. „Aş vrea multe lucruri. Prea multe. Dar asta aş vrea acum.” Încercă să se aşeze la cârmă într-o poziţie mai comodă şi durerea îl făcu să-şi dea seama că nu murise.

Cam pe când se făcu în jur de ora zece seara, văzu strălucirea rece a luminilor oraşului reflectată în apă. La început se distinseră precum lumina ce se vede pe cer înainte să răsară luna. Apoi începură să se vadă limpede la capătul oceanului, ce devenea tot mai agitat odată cu înteţirea vântului. Cârmi barca înspre licărirea aceea şi se gândi că acum, cât de curând, o să ajungă la marginea curentului.

„De-acum s-a terminat”, îşi zise. „Probabil că or să mă atace iarăşi. Dar ce poate face împotriva lor un bărbat în beznă şi fără nicio armă?”

Înţepenise şi îl dureau toate cele, iar rănile şi părţile mai chinuite ale trupului îi erau chinuite de frigul nopţii. „Sper că n-o să mai trebuiască să mă lupt”, se gândi bătrânul. „Sper aşa de tare că n-o să mai trebuiască să mă lupt!”

Dar pe la miezul nopţii se luptă, iar de data asta ştia că lupta era zadarnică. Veniră în haită, iar bătrânul nu putea să vadă decât dungile pe care le făceau pe apă înotătoarele lor

şi fosforescenţa trupurilor care se aruncau asupra peştelui. Lovi capete cu ciomagul, auzi fălci muşcând şi simţi zguduiturile bărcii când fiarele atacau pe dedesubt. Izbi cu disperare în ceva, pe care nu putea decât să-l simtă şi să-l audă, apoi simţi cum altceva îi smulge ciomagul. Şi dus a fost.

Atunci smulse echea din lăcaşul ei de la cârmă şi izbi cu ea, împărţi lovituri cu ea, o prinse cu amândouă mâinile şi o repezi în jos iar şi iar şi iar. Dar de-acum rechinii ajunseseră la pupa, îl asaltau unul câte unul şi toţi laolaltă, sfâşiind bucăţi din carnea ce lucea sub apa mării, după care se întorceau şi mai veneau o dată.

În cele din urmă unul din ei ajunse la capul peştelui şi atunci bătrânul înţelese că se terminase. Flutură echea şi lovi cu ea capul rechinului exact în locul unde îşi încleştase fălcile în capul masiv al peştelui, care nu se lăsa sfârtecat. Lovi o dată, de două ori, de mai multe ori. Auzi cum echea se rupe şi se năpusti la rechin cu capătul ei rupt. Simţi cum capătul pătrunde în ceva şi, ştiind că e ascuţit, îl mai înfipse o dată. Rechinul dădu drumul capului şi se îndepărtă, plutind pe valuri. A fost ultimul rechin din hoarda care venise. Nu mai aveau ce să mănânce de-acolo.

Bătrânul de-abia mai răsufla şi simţea în gură un gust ciudat. Era dulce şi coclit şi preţ de o clipă se temu de el. Dar nu îl simţea foarte tare.

Atunci scuipă în ocean şi zise:

— Mâncaţi de-aici, *galanos!* Şi visaţi voi mult şi bine că puteţi omorî un bărbat!

Ştia că până la urmă fusese învins şi n-avea ce să mai facă, aşa că se întoarse la pupa şi îşi dădu seama că echea ruptă intra îndeajuns de bine cu capătul ciuntit în pana cârmei şi că aşa putea să manevreze barca. Îşi aşează sacul în jurul umerilor şi puse ambarcaţiunea pe direcţie. Plutea uşor pe mare, lipsit de orice fel de gânduri ori sentimente. Nu-l mai atingea nimic. Îşi cârmi ambarcaţiunea cu toată măiestria şi inteligenţa de care era în stare, în aşa fel încât să ajungă cu bine la el în port. Rechinii atacau în noapte scheletul peştelui aşa cum ar face cineva care culege firimiturile de la o masă.

Bătrânul nu-i băgă în seamă şi nu băgă în seamă nimic altceva în afară de cârma bărcii. Observă totuşi cât de bine plutea barca şi cât de uşor era de manevrat acum, când nu mai avea nicio povară legată de ea.

„E o barcă bună”, se gândi el. „E solidă şi n-a fost vătămată în niciun fel. În afară de eche. Dar aia e uşor de înlocuit.”

Îşi dădu seama că de-acum intrase pe firul curentului şi văzu luminile aşezărilor de pe plajă înşirându-se de-a lungul ţărmului. Ştia deja unde e şi că era floare la ureche să ajungă acasă.

„Oricum, vântul e prietenul nostru”, îşi zise el. Adăugă: „Uneori. Ca şi marea nesfârşită, cu prietenii şi duşmanii noştri. Şi patul. Patul e prietenul meu. Doar patul. Ce mult o să însemne patul! E aşa de simplu atunci când eşti înfrânt. Nu mi-am dat seama niciodată cât de simplu e. Şi cine te-a înfrânt?” se întrebă apoi.

— Nimeni, îşi răspunse singur, cu voce tare. Am ieşit prea departe în larg.

Când intră cu barca în micul port, luminile de la Terasă erau stinse şi bătrânul înţelese că toţi se vârâseră în paturile lor. Briza se tot înteţise, iar acum sufla cu putere. Însă în port era linişte şi bătrânul ajunse cu barca pe un petic micuţ de pietriş, dincolo de şirul de stânci. N-avea pe nimeni care să-l ajute, aşa că târî singur barca pe ţărm cât îl ţinură puterile. După aceea coborî din ea şi o priponi de o stâncă.

Scoase catargul din talpa punţii, înfăşură vela pe el şi o legă. Apoi îşi puse catargul pe umăr şi începu să urce. Atunci şi-a dat seama de imensitatea oboselii sale. Se opri o clipă, se uită în urmă şi văzu în reflexia luminilor de pe stradă coada imensă a peştelui înălţându-se din spatele bărcii, mult după capătul de la pupa. Văzu o dungă albă, şira spinării peştelui, masa întunecată a capului, spada iţindu-i-se dreaptă în faţă şi golul rămas în locul trupului.

Începu iarăşi să urce şi când ajunse pe culme, se prăbuşi şi rămase o vreme întins pe jos, cu catargul apăsându-i umerii, încercă să se ridice. Însă îi era prea greu s-o facă, aşa că rămase aşezat acolo, cu catargul pe umăr, şi îşi îndreptă

privirea spre drum. Pe partea cealaltă trecu o mâţă care se ducea la treburile ei. Bătrânul o privi o vreme. Apoi se uită pur şi simplu la drum.

Într-un sfârşit puse catargul jos şi se ridică în picioare. Apucă de catarg, îl săltă, îl puse iar pe umăr şi o porni pe drum în sus. Fu silit să se oprească şi să se aşeze la fiecare cinci minute, dar până la urmă ajunse la coliba lui.

Odată intrat în colibă, rezemă catargul de perete. Găsi în întuneric o sticlă de apă şi luă o înghiţitură. Se întinse pe pat. Îşi trase pătura peste umeri, îşi înveli spinarea şi picioarele şi adormi cu faţa în jos, peste ziare, ţinând braţele întinse pe lângă trup şi palmele întoarse cu faţa în sus.

Dimineaţa, când puştiul apăru în pragul uşii, bătrânul încă dormea. Vântul bătea foarte puternic, aşa încât bărcile pescarilor n-aveau să iasă astăzi în larg, aşa că puştiul dormise până târziu, iar apoi venise la coliba bătrânului, aşa cum făcuse în fiecare dimineaţă. Puştiul văzu că bătrânul respira, după care îi văzu mâinile şi începu să plângă. Ieşi tiptil-tiptil din colibă, ca să aducă nişte cafea, şi plânse fără încetare tot drumul.

În jurul bărcii se adunaseră o mulţime de pescari şi se uitau la ce era legat de ea, iar unul îşi suflecase pantalonii şi intrase în apă, ca să măsoare scheletul cu o bucată de sfoară.

Puştiul nu coborî pe mal. Fusese deja acolo, iar unul dintre pescari avea grijă de barcă în locul lui.

— Ce face? îl strigă un pescar.

— Doarme, răspunse puştiul.

Nu-i păsa că îl vedeau cum plânge.

— Să nu cumva să-l sâcâiţi careva.

— Are şase metri de la vârful botului până la coadă! anunţă pescarul care măsurase peştele.

— Te cred, zise puştiul.

Intră la Terasă şi ceru o cană de cafea.

— Fierbinte şi cu mult lapte şi zahăr în ea.

— Altceva?

— Nu. O să văd după aceea ce e în stare să mănânce.

— Ce mai peşte a fost ăsta! spuse proprietarul localului. Nu

s-a mai văzut niciodată aşa ceva. Şi ăia doi pe care i-ai prins tu ieri au fost nişte peşti frumoşi.

— La naiba cu peştii mei! spuse puştiul şi începu iar să plângă.

— Vrei să bei ceva, orice? întrebă proprietarul.

— Nu, îi răspunse puştiul. Spune-le să nu-l bată la cap pe Santiago. Eu o să mă-ntorc.

— Spune-i că-mi pare tare rău.

— Mulţumesc, zise puştiul.

Puştiul se duse cu cana de cafea fierbinte până la coliba bătrânului şi stătu lângă el până ce acesta se trezi. Odată păru că e gata-gata să se scoale, dar căzu iarăşi într-un somn greu, iar puştiul trecu drumul, ca să împrumute nişte lemne şi să încălzească iar cafeaua.

Într-un târziu se trezi şi bătrânul.

— Nu te ridica, îi zise puştiul. Bea de-aici.

Îi turnă nişte cafea în pahar.

Bătrânul luă paharul şi o bău.

— M-au înfrânt, Manolin, spuse el. Zău că m-au înfrânt.

— *El* nu te-a înfrânt. Nu peştele.

— Nu. E-adevărat. Asta s-a întâmplat după aceea.

— Pedrico are grijă de barcă şi de unelte. Cu capul ce te-ai gândit să faci?

— Spune-i lui Pedrico să-l taie şi să-l folosească în capcane, ca momeală.

— Şi spada?

— Poţi s-o iei tu, dacă o vrei.

— O vreau, spuse puştiul. Dar acum trebuie să ne facem planuri pentru alte lucruri.

— M-au căutat?

— Sigur că da. Cu paza de coastă şi cu avioanele.

— Oceanul e foarte mare, iar o barcă e măruntă şi greu de văzut, comentă bătrânul.

Observă cât de plăcut era să ai pe cineva cu care să discuţi în loc să vorbeşti numai cu tine şi cu marea.

— Mi-a fost dor de tine, spuse el. Ce-ai prins?

— Unul în prima zi. Unul în a doua şi doi în a treia.

— Foarte bine.

— Acum o să pescuim iar împreună.

— Nu. Eu n-am noroc. Nu mai am niciun pic de noroc.

— Dă-l dracului de noroc! exclamă puştiul. O să aduc eu norocul.

— Şi ce-o să spună familia ta?

— Nu mă interesează. Ieri am prins doi peşti. Dar de-acum o să pescuim împreună, fiindcă mai am încă multe de învăţat.

— Trebuie să ne facem rost de o lance bună de ucis şi s-o avem întotdeauna la bord. Lama am putea s-o facem dintr-o foaie de arc de la un Ford vechi. De ascuţit, o putem ascuţi la Guanabacoa. Trebuie să fie ascuţită şi necălită, ca sănu se frângă. Cuţitul meu s-a frânt.

— O să-ţi aduc eu alt cuţit şi-o să ascut şi foaia de arc. Câte zile de *brisa* aspră or să fie?

— Poate că vreo trei. Sau poate mai multe.

— O să rezolv totul până atunci, spuse puştiul. Tu vindecă-ţi mâinile, bătrâne.

— Ştiu cum să am grijă de ele. Azi-noapte am scuipat o chestie ciudată şi am simţit că mi s-a rupt ceva în coşul pieptului.

— Vindecă-ţi şi treaba aia, îl îndemnă puştiul. Întinde-te, bătrâne. Eu mă duc să-ţi aduc cămaşa curată. Şi ceva de mâncare.

— Adu-mi orice ziar găseşti din zilele cât am fost plecat, îi spuse bătrânul.

— Trebuie să te faci bine repede, fiindcă sunt atâtea lucruri pe care le-aş putea învăţa, iar tu poţi să mă înveţi totul. Cât de tare ai suferit?

— Din belşug, răspunse bătrânul.

— Mă duc să aduc mâncarea şi ziarele, zise puştiul. Odihneşte-te ca lumea, bătrâne. O să aduc şi ceva de la farmacie pentru mâinile tale.

— Nu uita să-i spui lui Pedrico că îi dau lui capul.

— Nu. O să ţin minte.

Până ce puştiul ieşi pe uşă şi o porni pe drumul din piatră de coral tocită, îl podidi iarăşi plânsul.

În după-amiaza aceea la Terasă veni un grup de turişti, şi o femeie care se uită în jos, spre apă, printre cutii de bere goale şi baracude moarte, zări o spinare albă, lungă şi mare, având la capăt o coadă ce se înălţa şi unduia odată cu fluxul, în vreme ce vântul dinspre est sufla şi agita marea sumbră dincolo de intrarea în port.

— Ce-i acolo? întrebă ea un chelner şi arătă cu degetul spre şira spinării lungă şi dezgolită a imensului peşte, care de-acum era doar un gunoi ce aştepta să fie târât de maree.

— Un *tiburón,* îi spuse chelnerul. Un rechin.

Ar fi vrut să-i explice ce se întâmplase.

— Nu ştiam că rechinii au nişte cozi atât de frumoase şi de o formă atât de elegantă.

— Nici eu, zise bărbatul ce o însoţea.

Sus, pe deal, la marginea drumului, bătrânul adormise din nou. Dormea în continuare cu faţa în jos, iar puştiul stătea lângă el şi îl privea. Bătrânul visa lei.